

Έτος Ζ'

Γανουάριος 1977

Φύλλον 23ον

Η ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΚΟΙΛΗΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ*

Υπό Ίωάννου Γ. Ταϊφάκου, Φιλολόγου

Ι. Φελλία.

Ἡ στροφή τῆς περιγραφῆς τοῦ Παυσανίου ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀμυκλῶν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν τμήμα τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα, τὸ παρὰ τὰς ὑπὸ ἡγεῖας τοῦ Ταυγέτου, πραγματοποιεῖται εἰς τὰ Λακωνικά μετὰ τὴν μνεῖαν τοῦ Φοιβαίου καὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Γαῖαόχου Ποσειδῶνος, ὅταν, ἐπιθυμῶν ὁ περιηγητὴς νὰ ὀρίσῃ τὴν ἐν τῇ κοιλάδι θέσιν χωρίου καλουμένου Ἀλεσίαι, παρέχει τὴν εἶδησιν ὅτι κεῖται πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ταυγέτου: καὶ ἀπ' αὐτοῦ προελθόντι ὡς ἐπὶ τὸ Ταυγετον ὀνομάζουσιν Ἀλεσίαι χωρίον.

Ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν, ἡ ὁποία ἔχει

πιθανώτατα ἐντοπισθῆ ὡς κλασσικὴ ὀλίγον νοτιανατολικώτερον τοῦ σημερινοῦ χωρίου Τσεραμιό, ὑπῆρχεν ὁδὸς πρὸς νότον, ἡ ὁποία συνηνητάτο μετὰ ἕτερον ἐπώνυμον παραπόταμον τοῦ Εὐρώτα, τὴν Φελλίαν. Μετὰ τὴν Φελλίαν ἦτο ἡ περιοχὴ, ὅπου ἔκειτο ἡ ὀμηρικὴ πόλις Φᾶρις, διακλάδωσις δὲ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς - ἡ ὁποία, ὡς εἶπομεν, ἔβαινε ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον παρὰ τὰς Ἀμύκλας ὠδήγει, μετὰ διεύθυνσιν πιθανώτατα νοτιοδυτικὴν, πρὸς τὸν Ταυγετον. Τὸ οἰκεῖον χωρίον τοῦ Παυσανίου ἔχει ὡς ἐξῆς: διαβᾶσι δὲ αὐτόθεν ποταμὸν Φελλίαν, παρὰ Ἀμύκλας ἰούσιν· εὐθεῖαν ὡς ἐπὶ θάλασσαν, Φᾶρις πόλις ἐν τῇ Λακωνικῇ ποτε

* Διιάλέξις δοθεῖσα τὴν 28/12/1975 εἰς τὸ Ἐπιμορφωτικὸν Κέντρον Ξηροκαμπίου. Θερμῶς εὐχαριστῶ τοὺς ἀγαπητοὺς φίλους Θεόδ. Κατσουλάκου, Παν. Κομνηνόν, Γεώργιον Καλκάνην, Νικ. Παπαδάκου καὶ Ἀντ. Κουμουσιώτην, οἱ ὁποῖοι ἀμέριστα μ' ἐβοήθησαν τότε.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
« ΤΟ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ »

Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸν Σὺλλογον
Ἀποφοίτων Σχολείων Φάριδος

Ἔδρα :
Ἀθήναι, Ζωοδ. Πηγῆς 3 - Τηλ. 360 2130

Διὰ τὴν σύνταξιν :
ΘΕΟΔΩΡΟΣ Σ. ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΟΣ
Καθηγητῆς Φιλολογίας
Γρ. Κυδωνίων 12, Κάτω Πατήσια

ἠκεῖτο· ἀποτρεπομένῳ δὲ ἀπὸ τῆς Φελλίας ἐς δεξιάν, ἢ πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ταυγέτον ἔστιν ὁδός.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν εἶναι δύσκολος ἡ ταύτισις τῆς ἀρχαίας Φελλίας πρὸς ἓν τῶν ρευμάτων, τὰ ὅποια, πηγάζοντα ἀπὸ τὰς παρυφάς τοῦ Ταυγέτου, διαρρέουσι σχεδὸν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς τὴν κοιλάδα καὶ χύνονται εἰς τὸν Εὐρώταν. Διὰ τοῦτο καὶ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἀμφισβήτησις. Ὡς Φελλία ἐθεωρήθησαν καὶ ὁ Γερακάρης, τὸ Γορανίτικον ποτάμι, καὶ τὸ Ἀνωγιάτικον ποτάμι τοῦ Κάκαρη καὶ τὸ Ταχοῦρτι, τὸ Σοχιώτικον ποτάμι καὶ τὰ βορείων αὐτῶν Παντελεήμων (Παρορίτης) καὶ ρεῦμα τῆς Ριβιώτισσας.

Ἐκ τοῦ παρατεθέντος χωρίου δυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν μερικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ βοηθήσουν εἰς τὸν ἐντοπισμὸν τῆς Φελλίας. Ἡ ὁδός, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, διεκλαδοῦτο· καὶ τὸ μὲν ἓν τμήμα τῆς ἔβαινε νοτιοδυτικά, πρὸς τὰς παρυφάς τοῦ Ταυγέτου, τὸ δὲ ἕτερον νοτιανατολικά, πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Φάριδος. Ἐκ τῶν ρευμάτων, τὰ ὅποια ἀνεφέραμεν, μετὰ μεγαλυτέρας πιθανότητος δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν Φελλίαν τὸ ρεῦμα τῆς Ριβιώτισσας, τὸ ὅποιον πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἀναβρυτὴν καὶ συναντᾷ τὸν Εὐρώταν ὀλίγον βορειότερον

τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, ὅπου ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Ἀμύκλαι. Ρέει ἀμέσως μετὰ τὸ Τσεραμιὸ πρὸς νότον καὶ πρὸ τῶν Ἀμυκλῶν, οὕτως ὥστε, ἀφοῦ τὸ διαβῆ κανεῖς, ὑστερον βαδίζει παρὰ τὰς Ἀμύκλας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀντιστρόφως θὰ συνέβαινεν, ἐὰν εἶχομεν ὑποθέσει, ὅτι Φελλία ἦτο τὸ Ταχοῦρτι, τὸ Σοχιώτικον ποτάμι, τὸ ὅποιον πηγάζει ἀπὸ τὴν Σοχᾶν, ῥέει παραλλήλως καὶ νοτίως τοῦ ρεύματος τῆς Ριβιώτισσας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐρώταν ὀλίγον βορειότερον τοῦ Βαφειοῦ.

2. Φᾶρις.

Μετὰ τὴν Φελλίαν, εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν θάλασσαν, ὑπῆρχε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πausανίου ἡ θέσις μόνον τῆς Φάριδος, ἡ ὅποια ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ὀμηρικοῦ καταλόγου τῶν νεῶν μετὰ τῶν λοιπῶν πόλεων τοῦ βασιλείου τοῦ Μεγέλαου:

Οἱ δ' εἶχον κοίλην Λακεδαίμονα κητώεσσαν, Φᾶριν τε Σπάρτην τε πολυτρήρωνά τε Μέσσην, Βρυσείας τ' ἐνέμοντο καὶ Ἀδυείας ἐρατεινάς, οἱ τ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον Ἔλος τ', ἔφαλον πολίεθρον, οἱ τε Λάαν εἶχον ἡδ' Οἰτυλον ἀμφενέμοντο, τῶν οἱ ἀδελφεὸς ἦρχε, βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, ἐξήκοντα νεῶν.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Πausανίου ἡ Φᾶρις ἦτο μόνον μία μακρυνὴ ἀνάμνησις. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει: Φᾶρις πόλις ἐν τῇ Λακωνικῇ ποτε ἠκεῖτο.

Δὲν ὑπάρχει πλέον καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ πόλις ἔκειτο ἐπὶ τῶν δύο λόφων, οἱ ὅποιοι κεῖνται νοτίως τοῦ σημερινοῦ χωρίου Βαφειοῦ, τὸ ὅποιον ἐπὶ τουρκοκρατίας ἔκαλεῖτο «τοῦ Μάρμπαλη». Εἰς τὸν πρῶτον λόφον μετὰ τὸ Βαφειὸν καὶ τὸ Σοχιώτικον ποτάμι, καλούμενον Βλησίδι, εἰρίσκεται ὁ περίφημος διὰ τὰ κτερίσματά του «θολωτὸς τάφος τοῦ Βαφειοῦ». Νοτίως αὐτοῦ εὑρίσκεται ἕτερος, ὑψηλότερος λόφος, ὁ Παληόπυργας. Τοὺς δύο αὐτοὺς λόφους συνδέει μία ἡμερος ράχις, κατάλληλος

διά την δημιουργίαν οικισμού. Ἡ κορυφή τοῦ Παληόπυργα εἶναι τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς σπαρτιατικῆς κοιλάδος καὶ μερικοὶ ἐρευνηταὶ πιστεύουν ὅτι ἐν ἀνάκτορον ἢ μία ἀξιόλογος κατοικία ἀναμένει τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἐδῶ. Βεβαίως καὶ παλαιότερον εἶχεν ἐκφρασθῆ ἡ γνώμη, ὅτι καὶ δεύτερος τάφος ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχη εἰς τὸν Παληόπυργα, ἀλλὰ τὸ πετρῶδες τοῦ ἐδάφους τοῦ ὄθησε τὸν Χρ. Τσουνταν ν' ἀποκλείσῃ τὴν πιθανότητα αὐτήν. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐρευνά του ἀπέβη πτωχὴ εἰς εὐρήματα· εἰς τὴν κορυφήν καὶ εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ λόφου εὗρεν ὄστρακα μυκηναϊκῶν ἀγγείων, μαχαιρίδιον ὀψιανοῦ καὶ τρεῖς ἀκόνας. Ἡ σύγχρονος ἐρευνα ἀπεκάλυψε πολὺ περισσότερα ὄστρακα ἀπὸ τῆς πρωτοελλαδικῆς περιόδου μέχρι τῆς ΥΕ ΠΙΒ, καθ' ἣν ἤκμασεν ὡς σπουδαία μυκηναϊκὴ πόλις. Ὁ Παληόπυργας εἶναι τὸ κέντρον, ἡ ἀκρόπολις, τῆς σπουδαιοτάτης καὶ λίαν ἐκτεταμένης αὐτῆς μυκηναϊκῆς θέσεως, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλύτερα τῆς Λακωνίας καὶ μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ Βλησιδί εὐρίσκεται, ὡς εἶπομεν, ὁ θολωτὸς τάφος, τὸν ὁποῖον πρῶτος παρατήρησεν ὁ Grogrius καὶ λεπτομερῶς περιέγραψεν μετ' ὀλίγον ὁ W. Mure. Πάντως, ὁ ταφικὸς χαρακτὴρ τοῦ μνημείου δὲν ἐγένετο ἀμέσως ἀντιληπτὸς ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους περιηγητὰς· μερικοὶ ἐπίστευσαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ θησαυροφυλακίου ἢ παρομοίου οἰκοδομήματος. Βεβαίως πᾶσα ἀμφιβολία διελύθη καὶ ὑπέροχα κτερίσματα ἤλθον εἰς φῶς ἀπὸ τὸν κατεστραμμένον μὲν ἀλλ' ἀσύλητον τάφον, ὅταν ὁ Χρ. Τσουνταν, μετ' ἀνασκαφῆν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἀνεκοίνωσε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρέυνης του καὶ ἐδημοσίευσεν τὰ εὐρήματα, τὰ ὁποῖα, πλὴν ὀλίγων μικροτέρας ἀξίας εὐρισκομένων εἰς τὸ

Μουσεῖον Σπάρτης, φυλάσσονται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον ἐν Ἀθήναις.

3. Ἡ πρὸς Ταῦγετον ὁδὸς

Μετὰ τὴν παρὰ τὰς Ἀλεσίας διάβασιν τῆς Φελλίας, ἡ πρὸς τὴν Φᾶριν ὁδὸς ἔβαινε, ὡς εἶπομεν, παρὰ τὰς Ἀμύκλας, ἐνῶ ἡ πρὸς τὸν Ταῦγετον ὁδὸς ἐλάμβανε τὴν νοτιοδυτικὴν πορείαν τῆς, διασχίζουσα παραλλήλως σχεδὸν πρὸς τὰς ὑπωρείας τοῦ τὴν ὑψηλότεραν λωρίδα τῆς κοιλάδος. Τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ὁδὸς αὐτὴ ἐφάπτετο τοῦ Ταύγετου καὶ ἤρχιζε τὴν ἐπ' αὐτοῦ πορείαν τῆς ἦτο, νομίζομεν, τὸ σημεῖον ὅπου εὐρίσκεται καὶ σήμερον, εἰς θαυμασίαν θέσιν παρὰ τὸ Ζηροκάμπι, ἡ ρωμαϊκὴ γέφυρα τῆς Ρασίνας, τοῦ ρεύματος δηλαδὴ τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν τῆς Κουμουστάς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐρώταν ἀνατολικῶς τοῦ Λευκοχώματος. Ἡ ὁδὸς διήρχετο διὰ τῆς γεφύρας αὐτῆς.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμεν ὅτι ὁ Πausanias γράφει κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος καὶ ὅτι ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὐγούστου εἰς τοὺς ἐν Σπάρτῃ Λακεδαιμονίους εἶχε δοθῆ ὡς ἐπίνειον ἢ εἰς τὴν μεσσηνιακὴν ἀκτὴν εὐρισκομένη Καρδαμύλη ἀντὶ τοῦ Γυθείου, τὸ ὁποῖον εἶχε καταστῆ πλέον ἢ πρωτεύουσα πόλις τοῦ Κοινοῦ τῶν Ἐλευθερολακῶνων. Θὰ ἔπρεπε ἐπομένως μέσῳ τοῦ Ταύγετου νὰ ἐπικοινωνοῦν οἱ ἐν Σπάρτῃ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τῆς Καρδαμύλης, καὶ κυρίως διὰ τοῦ κάπως ὁμαλωτέρου δάσους τῆς Βασιλικῆς, διότι ἡ βορειότερον εὐρισκομένη μεγάλη διάβασις τῆς Λαγκάδας, καὶ δὲν ἦτο τότε προσιτὴ, ὅπως εἶναι σήμερον, ἐφ' ὅσον τὴν διασχίζει ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς Σπάρτης - Καλαμάτας καὶ ἄβολος ἦτο, διότι κατέληγε πολλὰ χιλιόμετρα βορειότερον τῆς Καρδαμύλης.

Ἡ ὁδὸς αὐτὴ τοῦ δάσους τῆς Βασιλικῆς εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν διέβη ὁ Ἄριστομένης διὰ νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα καὶ νὰ λεηλατήσῃ τὰς Φαράς. Καὶ ἡ ὁδὸς αὐτὴ ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔδιδε σπουδαιότητα εἰς τὴν ὄρεινὴν μυκηναϊκὴν θέσιν ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου, ἔνθα, ὡς γνωστόν, ἀνεκαλύφθησαν θολωτοὶ τάφοι σύγχρονοι τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ W. Mure ὅτι ἡ ἀπὸ Ξηροκαμπίου καὶ Κουμουστᾶς ὁδὸς πρὸς Μεσσηνίαν εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν διέβη ὁ ὀμηρικὸς Τηλέμαχος ἐπὶ ἄρματος ἐντὸς δύο ἡμερῶν, ἀφοῦ μάλιστα διέβη καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ρασίνας — τὴν ὁποίαν ἀνάγει εἰς τοὺς ἠρωικοὺς χρόνους — εἶναι τόσον ρομαντικὴ καὶ ἐδέχθη τόσην κριτικὴν, ὥστε ν' ἀναφέρεται ἐδῶ ὡς μία μόνον ποιητικὴ ἱστορία, παρομοία πρὸς ἐκείνην τῆς ἐντοπίου παραδόσεως, τῶν Ξηροκαμπιτῶν, ὅτι ἀπὸ τὴν γέφυραν αὐτὴν διέβησαν ὁ Πάρις καὶ ἡ Ἑλένη φεύγοντες ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὴν Κρανάην, ὅπου καὶ — κατὰ τὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἀναφερομένην ἀρχαίαν παράδοσιν — παρέμειναν πρὸ τοῦ πρὸς Τροίαν ἀπόπλου.

4. Μεσσαπέαι

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς κοιλάδος, τὸ ὁποῖον διέσχισεν ἡ πρὸς τὸν Ταυγετον ὁδός, καὶ τῆς ὁποίας ἔχομεν ἤδη ὀρίσει δύο σημεῖα: τὴν μετὰ τὰς Ἄλεσίας διάβασιν τῆς Φελλίας καὶ τὴν γέφυραν τῆς Ρασίνας, ἔκειτο κατὰ Πausανίαν τὸ τέμενος τοῦ Μεσσαπέως Διός. Ἡ ἀόριστος τοπογραφικῶς πληροφορία τοῦ περιηγητοῦ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἡ ἐπίκλησις τοῦ Διός ὡς Μεσσαπέως ἐλήφθη ἀπὸ κάποιον ἱερέα τοῦ θεοῦ ὀνόματι Μεσ-

σαπέα: ἔστι δὲ ἐν τῷ πεδίῳ Διός Μεσσαπέως τέμενος· γενέσθαι δὲ οἱ τὴν ἐπίκλησιν ἀπὸ ἀνδρὸς λέγουσιν ἱερασαμένου τῷ θεῷ.

Μία ἄλλη ἀρχαία φιλολογικὴ μαρτυρία, προερχομένη ἐκ τοῦ Θεοπόμπου, παρέχει ὄνομα χωρίου τῆς Λακωνικῆς Μεσσαπέαι, τὸ ἔθνικόν Μεσσαπέως καὶ τὴν ἰδίαν πάλιν πληροφορίαν, ὅτι ἐδῶ τιμᾶται ὁ Ζεὺς ὡς Μεσσαπέως: Μεσσαπέαι, χωρίον τῆς Λακωνικῆς, τὸ ἔθνικόν Μεσσαπέως· οὕτω γὰρ ὁ Ζεὺς ἐκεῖ τιμᾶται. Θεόμποπος νζ.

Ποῦ ἔκειτο ὁμοίως τὸ ἱερόν τοῦ Μεσσαπέως Διός καὶ συνεπῶς αἱ Μεσσαπέαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκεν, ἦτο ἄγνωστον καὶ κατέστη σημεῖον ἀντιλεγόμενον μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν. Ἐτοποθετεῖτο πλησίον πηγῆς ὕδατος βορείως τοῦ χωρίου Κατσαροῦ ἢ καὶ βορειότερον, εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην (βορείως καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἀκόμη τὰς Ἄλεσίας), τέλος δὲ δυτικῶς τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Σπάρτης - Σκλαβοχωρίου, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου παρετηρήθησαν ἀρχαιότητες.

Πάντως, πλὴν τοῦ ὅτι ἡ λατρεία τοῦ Μεσσαπέως Διός φαίνεται ἀρχαιοτάτη, πιθανώτατα προδωρικὴ, αἱ μεταγενέστεραι μαρτυρίαι Θεοπόμπου καὶ Πausανίου δεικνύουν ὅτι αἱ Μεσσαπέαι ἦτο πόλισμα τῆς Λακωνικῆς με συνεχῆ ἐγκατάστασιν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρις ἴσως τοῦ τέλους τῆς ἀρχαιότητος. Πρέπει λοιπὸν διὰ τὰς Μεσσαπέας ν' ἀναζητηθῆ εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς κοιλάδος (ἐν τῷ πεδίῳ) μία θέσις, ἡ ὁποία νὰ παρουσιάσῃ συνεχῆ ἐγκατάστασιν ἀπὸ τῶν μυκηναϊκῶν μέχρι τῶν ὑστέρων ρωμαϊκῶν χρόνων. Ἐνθ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω λεπτομερέστερον, αἱ λοιπαὶ θέσεις τῆς κοιλάδος εἰς τὸ τμήμα τοῦτο (πλὴν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου) εἶναι κλασσικαὶ ἢ μεταγενέστεραι, μία μόνον θέσις, εἰς τὸν συνοικισμὸν Κατσουλέικα (γνω-

στὸν εἰς τὴν διοίκησιν ὡς Ἄνθοχώριον) νοτίως τοῦ Ξηροκαμπίου, παρουσιάζει ἀδιάκοπον ἐγκατάστασιν ἀπὸ τῶν μυκηναϊκῶν μέχρι τῶν ὑστεροβυζαντινῶν χρόνων. Ἡ θέσις ἔχει κέντρον πιθανῶς τὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως μὲ ἀκτίνα περίπου 500 μ. καὶ παρουσιάζει μεγάλην ἀφθονίαν ὄστράκων ὄλων τῶν περιόδων. Εἰς πολλὰ μέρη παρατηρήθησαν καὶ ἴχνη θεμελίων, τὰ ὁποῖα καὶ προεκάλεσαν ἀνατροπὴν τῆς στρωματογραφίας. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς θέσεως ἐγένετο κατὰ τύχην, ὅταν ὁ μακαρίτης Λυκοῦργος Βορβῆς, κατὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματός του, εὗρισκομένου πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως, εὗρεν ἀρχαῖκὰ ὄστρακα καὶ μολύβδινα εἰδῶλια, παρόμοια πρὸς τὰ εὑρεθέντα εἰς τὸν ναὸν τῆς Ὀρθίας καὶ εἰς τὸ Μενελάειον. Ἡ ἔρευνα εἶχεν ὡς κύριον σκοπὸν νὰ ἐντοπισθῇ ἱερόν, κυρίως ὑπὸ τὸν ναὸν τῆς Μεταμορφώσεως, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἴσως προήρχοντο τὰ εἰδῶλια. Ὁ διενεργήσας τὴν ἔρευναν Χρῦσανθος Χρήστου δὲν ἀνεῦρεν ἱερόν, ἀπέδωσε δὲ τὰ μολύβδινα εἰς κατεστραμμένην οἰκίαν τῶν ἀρχαϊκῶν χρόνων, ἐνῶ τὴν θέσιν συνεσχέτισε πρὸς τὰς Ἀρκίνας.

Τοὺς ἀνωτέρω συλλογισμοὺς, οἱ ὁποῖοι μὲ ὄθησαν εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν Μεσσαπέων εἰς τὴν μέχρι τοῦδε ἀταύτιστον ἀρχαίαν θέσιν τοῦ συνοικισμοῦ Κατσουλέϊκα, ἤλθε νὰ ἐνισχύσῃ ἡ ἀνεύρεσις, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως, ἐνεπιγράφου ὄστράκου ὑπὸ τοῦ φίλου καθηγητοῦ τῆς φιλολογίας κ. Θεοδώρου Σ. Κατσουλάκου. Τὸ ὄστρακον εἶναι ἐθραυσμένον ἐκατέρωθεν, εἰς δύο δὲ στίχους φέρει τὰ ἐξῆς :

Σιω Διὸς [Μεσσα-]
πέως ΦΑΡ [----]

Τὸ ὄστρακον εἶναι ἀναθηματικόν, παρόμοιον πρὸς τὰ εὑρεθέντα εἰς τὸ

πλησιέστερον πρὸς τὰς Μεσσαπέας ἐντοπισθὲν ἱερόν, τὸ Ἐλευσίνιον τῶν Καλυβίων Σοχᾶς. Ἡ κατὰ γενικὴν ἐκφορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ εἶναι χαρακτηριστικὸν τῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν τοῦ εἶδους. Σημειωτέα ἐνταῦθα ἡ χρῆσις τοῦ διαλεκτικοῦ τύπου σιω = θεοῦ. Ἡ συμπλήρωσις Μεσσαπέως τολμηρὰ μὲν, ἀλλὰ πιθανή. Πλησίον τοῦ ΦΑ εἰς τὸν 2. στίχον διακρίνεται ἴχνος γράμματος, ἐξαφανισθέντος ἐκ διαβρώσεως, πιθανῶς Ρ. Ἡ διατύπωσις εἰκασίῶν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο σχετικῶν πρὸς τὰ ὀνόματα Φαρίς, Φαρίται μὲν φαίνεται τολμηρὰ καὶ παρακεκινδυνευμένη. Σαφῆς πάντως εἶναι ἡ μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ Διός, ἡ ὁποία βεβαίως τὴν ὑπαρξιν τοῦ τεμένου εἰς τὴν περιοχὴν, τὸ ὁποῖον καὶ ἀναμένει τὴν συστηματικὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ὑπὸ τῆς τοπικῆς Ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων.

5. Βρυσέαι

Τὰς Βρυσέας οἱ παλαιότεροι ἐρευνηταί, ἐτυμολογοῦντες τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ρ. βρῶ, ἀνεζήτησαν πλησίον πηγῶν εἰς τὰς παρυφάς τῶν προβούνων τοῦ Ταυγέτου, κυρίως εἰς τὸ Κεφαλᾶρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Ὁ Πανσανίας ὁμως ρητῶς ἀναφέρει ὅτι ἡ θέσις τῶν Βρυσέων ἔκειτο μακρὰν τοῦ Ταυγέτου καὶ τοῦ τεμένου τοῦ Μεσσαπέως Διός: ἐνευθεν ἔστιν ἀποσιν ἐκ τοῦ Ταυγέτου χωρίον ἐνθα κόλις ποτὲ ὤκειτο Βρυσέαι. Ἄρα αἱ Βρυσέαι δὲν ἦσαν εἰς

τοὺς πρόποδας τῶν προβούνων τοῦ Ταυγέτου, ὅπως αἱ Μεσσαπέαι, ἀλλ' ἀνατολικώτερον αὐτῶν, εἰς τὴν κοιλάδα. Αἱ θέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μέχρι τοῦδε ἐπισημανθῆ πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτὴν — δηλαδὴ βορειοανατολικῶς τοῦ Ξηροκαμπίου καὶ τοῦ συνοικισμοῦ Κατσουλέϊκα — εἶναι δύο: κλασσικὴ θέσις εἰς τὸ χωρίον Κάτω

Ἄρκασῶς καὶ μυκηναϊκῆ θέσις εἰς τὸν λόφον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἀκριβῶς εἰς τὴν διακλάδωσιν τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Σπάρτης - Γυθείου καὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς Ξηροκάμπι.

Ἡ μυκηναϊκῆ θέσις τοῦ Ἁγίου Βασιλείου εἶναι λίαν ἐκτεταμένη, καταλαμβάνει καὶ τὸν νοτιοδυτικὸν χαμαλώτερον λόφον καὶ ἦτο πιθανότατα ἐντειχισμένη. Ἐφθονα ὄστρακα μυκηναϊκά (ΥΕ III) εὐρίσκονται ἐδῶ, ἐνῶ παρατηρήθησαν καὶ ἴχνη τάφων, λαξευμένων εἰς τὴν νοτιὰν πλευρὰν τοῦ λόφου. Ἡ θέσις αὐτὴ ἐναρμονίζεται ἀπολύτως πρὸς τὴν περιγραφὴν τῆς θέσεως τῶν Βρυσῶν ὑπὸ τοῦ Πausανίου· ἀπέχει ὀλίγον ἐκ τοῦ Ταυγέτου καὶ ἔχει τοιαύτην προοπτικὴν ἢ θέα τῆς ὑψηλοτέρας του κορυφῆς, τοῦ Προφήτου Ἡλίου, ἀπὸ ἐδῶ, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι ὑψοῦται ἀκριβῶς ἐπάνω ἀπὸ τὴν περιοχὴν αὐτὴν, ὅπως ἐπάνω ἀπὸ τὰς Βρυσέας, ὑψοῦτο κατὰ τὸν περιηγητὴν τὸ Ταλετόν: ἄκρα δὲ τοῦ Ταυγέτου Ταλετόν ὑπὲρ Βρυσῶν ἀνέχει.

Εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Βασιλείου εἶναι ἐντοιχισμένη ἐπιγραφὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνεγράφοντο αἱ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους προσφοραὶ εἰς χρῆμα καὶ εἰς εἶδος πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου. Δυστυχῶς, ἡ ἐπιγραφὴ ἐκολοβώθη, διὰ νὰ τεθῆ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν, καὶ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐστηρίχθημεν εἰς κακῆς πιστότητος ἀπόγραφον τοῦ Fourmont. Πλὴν τῆς ἐπιγραφῆς, κίονες καὶ κιονόκρανον ἔχουν χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν στήριξιν τοῦ τρούλλου τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

Ἡ ἐντοπισμένη κλασσικὴ θέσις τῆς περιοχῆς εὐρίσκεται πλησίον τοῦ ἐγκαταλελειμμένου ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, 500 μ. βορείως τοῦ Κάτω Ἄρκασῶ. Πλὴν τοῦ ἀρχαίου ὕλικου, τὸ

ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ τὸ 1894, πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ἀρχαίου ναοῦ πιθανῶς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὄραϊον δωρικὸν κινόκρανον, κεῖνται κατὰ χώραν, ἐνῶ συνεχῶς ἀνασκάπτονται καὶ ἄλλα. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν ἐχρησιμοποιήθησαν καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν φρέατος εἰς τὸ ἴδιον κτῆμα Ἄτσαβέ. Μία ἐξαρσις τοῦ ἐδάφους πλησίον καὶ νοτιοδυτικῶς τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ, ἴσως καλύπτῃ τὴν θέσιν τοῦ οἰκοδομήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχονται τὰ ἀρχιτεκτονικὰ αὐτὰ μέλη.

Ὅπως εἶπομεν, αἱ Βρυσέαι ἦσαν μία ἀνάμνησις μόνον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πausανίου· τὸ μοναδικὸν ἀξιοθέατον, τὸ ὁποῖον διεσώζετο ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἀρχαϊκὴν πόλιν ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Διονύσου μὲ ὑπαίθριον ἄγαλμα τοῦ θεοῦ. Τὸ παράδοξον τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ἦτο ὅτι μόνον γυναῖκες ἦτο δυνατόν νὰ εἰσέλθουν καὶ νὰ παρακολουθήσουν τὰς τελετάς: καὶ Διονύσου ναὸς ἐνταῦθα ἐπιλείπεται καὶ ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ· τὸ δὲ ἐν τῷ ναῷ μόναις γυναῖξιν ἔστιν ὄραν· γυναῖκες γάρ δὴ μόναι καὶ τὰ ἐξ τὰς θυσίας δρῶσιν ἐν ἀπορρήτῳ.

Κατὰ μίαν ἀρχαίαν μαρτυρίαν, αἱ βακχεύουσαι ἐδῶ γυναῖκες ἐκαλοῦντο δῶμαιναι. Καὶ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ἡ θέσις εἶναι ἄγνωστος· θὰ ἦτο ἴσως τολμηρὰ εἰκασία νὰ τοποθετήσωμεν τὸν ναὸν τοῦ Διονύσου εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἄρκασάδων.

6. Λαπίθαιον

Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν Βρυσῶν ὁ Πausανίας στρέφεται πρὸς τὸν Ταυγέτον, διὰ νὰ περιγράψῃ τὰς κορυφὰς τοῦ Ταλετόν καὶ Εὐόραν καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν καλουμένας Θήρας. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει μεγάλη ἀμφισβήτησις καὶ ἐξεφράσθησαν ποικίλαι γνώμαι· ἡ κορυφὴ ὁμοῦς τοῦ Προφήτου

Ἡλία εἶναι ἴσως τὸ Ταλετὸν τοῦ Πανσανίου. Μετὰ τὴν μεσολάβησιν ἐνὸς χάσματος (lacuna) εἰς τὰ χειρόγραφα, ἐμφανίζεται ἡ περιγραφή ἐνὸς Ἑλευσινίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη ἐντοπισθῆ εἰς τὰ Καλύβια Σοχᾶς, εἰς τὰς ὑπερείας τοῦ Ταυγέτου καὶ δυτικῶς τοῦ Σκλαβοχωρίου. Ἐκ τοῦ Ἑλευσινίου αὐτοῦ δίδει ὁ Πανσανίας εἰς σταδίους τὴν ἀπόστασιν τριῶν θέσεων: τοῦ Λαπιθαίου, τοῦ Δερείου καὶ τῶν Ἀρπλείων, τὰ ὅποια ἔκειντο κατὰ μῆκος καὶ (πλὴν τῶν Ἀρπλείων) ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου.

Καὶ ἐδῶ ἐπεκράτησε σύγχυσις μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς περιγραφῆς· γίνεται δηλαδὴ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ὁπότε τὸ Λαπίθαιον πρέπει νὰ τοποθετηθῆ εἰς τὰ σημερινὰ Ἀνώγεια καὶ τὰ Ἀρπλεια εἰς τὸ Ξηροκάμπι, ἢ ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, ὁπότε ἡ τελευταία θέσις πίπτει κάπου εἰς τὸ Παρόρι ἢ τὸν Μυστρᾶν:

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι, ἐὰν ἡ περιγραφή ἐγένετο πρὸς βορρᾶν, ἢ ἀπόστασις τῶν δεκαπέντε σταδίων θὰ συνέπιπτε περίπου πρὸς τὴν περιοχὴν τοῦ Τσεραμιοῦ, τὸ ὁποῖον ὁμως δὲν κεῖται ἐν τῷ Ταυγέτῳ, οὔτε ἄλλη ἀρχαία θέσις ὑπάρχει εἰς τοὺς προβούρους τοῦ Ταυγέτου, ἢ ὅποια ν' ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς εἰδήσεις τοῦ Πανσανίου. Πρὸς νότον ἢ ἀπὸ τοῦ Ἑλευσινίου ἀπόστασις τῶν δεκαπέντε σταδίων συμπίπτει πρὸς τὴν θέσιν τῶν σημερινῶν Ἀνωγείων, εἰς τὴν ὑπεράνω τῶν ὁποίων κορυφὴν Μολύβι ἔχουν εὑρεθῆ ἀρχαιοτήτες. Παλαιότερον ὑπῆρχεν ἡ παράδοσις, ὅτι εἰς τὸ Μολύβι ὑπῆρχε «μάνδρα» ἐκτισμένη μετέτραγῶνους λίθους, οἱ ὅποιοι εἶχον συσφιχθῆ διὰ μολύβδου. Δυστυχῶς οἱ λίθοι μετεφέρθησαν δι' οἰκοδομικοὺς λόγους εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ καρόντος αἰῶνος.

Τοῦ Λαπιθαίου ὁ Πανσανίας ἀναφέρει οἰκιστὴν Λαπίθην: πεντεκαίδεκα δὲ τοῦ Ἑλευσινίου σταδίου ἀπέστηκε Λαπίθαιον καλούμενον ἀπὸ ἀνδρὸς ἐγγωρίου Λαπίθου· τοῦτό τε οὖν τὸ Λαπίθαιον ἐστὶν ἐν τῷ Ταυγέτῳ.

7. Δέρειον

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Λαπιθαίου, τὴν ὁποίαν ὡς ἐλαχίστην δηλοῖ ὁ Πανσανίας διὰ τοῦ οὐ πόρρω, εὑρίσκετο τὸ Δέρειον, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου, ὅπως εἶναι δυνατόν ν' ἀντιληφθῆ κανεὶς ἐκ τοῦ ἀρχαίου κειμένου. Εἰς τὸ Δέρειον σημειοῖ ὁ περιηγητὴς ἄγαλμα τῆς Δερεάτιδος Ἀρτέμιδος καὶ πηγὴν ὕδατος: οὐ πόρρω (sc. τοῦ Λαπιθαίου) Δέρειον, ἐνθα Ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ Δερεάτιδος, καὶ πηγὴ παρ' αὐτῷ ἦν Ἄνονον ὀνομάζουσι.

Διὰ τὸ χωρίον ὅμως τοῦτο τῆς Λακωνικῆς διεσώθησαν καὶ ἄλλαι ἀρχαῖαι μαρτυρίαι· ὁ Ἡσύχιος ἀναφέρει ὅτι οἱ ὕμνοι οἱ ὅποιοι ἐψάλλοντο εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Δερεάτιδος Ἀρτέμιδος ἐκαλοῦντο **καλαῶται**, ὁ τελούμενος δὲ πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς ἀγὼν ἐκαλεῖτο **καλαοῖδια**. Προφανῶς ἐπρόκειτο περὶ μουσικοῦ ἀγῶνος καὶ αἱ πληροφορίαι προέρχονται ἀπὸ τὸν Σωσίβιον. Ἡ ταῦτισις ὅμως τοῦ Δερείου πρὸς κάποιον σημερινὸν τόπον εἶναι δύσκολος καὶ παρακεκινδυνευμένη. Πρέπει βεβαίως ν' ἀναζητηθῆ πλησίον τῶν Ἀνωγείων καὶ μάλιστα πλησίον τῆς κορυφῆς Μολύβι. Μία θέσις ἐπὶ τῶν προβούρων τοῦ Ταυγέτου, ἀνταποκρινόμενη εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀπόστασιν Λαπιθαίου — Δερείου, εἶναι ἡ Σωτήρα, πρὸς νότον τοῦ Μολυβιοῦ· εἰς μικρὰν ἀπόστασιν βορείως τοῦ χωρίου παρετήρησεν ὁ L. Ross ἀρχαίους λίθους οἰκοδομήματος, οἱ ὅποιοι ἀργότερον μετεφέρθησαν πρὸς οἰκοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου. Ἐξ αὐτοῦ ὅμως καὶ μόνον τοῦ γεγονότος

Ἕνας Ἑγγλέζος περιηγητής γράφει γιά τόν τόπο μας

Ἀπό τό βιβλίον τοῦ G. Clark «Periopnesus: notes of study and travel (London 1858)» μεταφράζουμε ἕνα ἀπόσπασμα σ. 176 - 77, πού ἀναφέρεται στήν περιοχή μας:

Ἐπάρχει μιὰ ἀβλεψία στό χάρτη τοῦ συνταγματάρχη Leake, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τόν Φελλία. Ὁ Πausanias μέ σαφήνεια δηλώνει ὅτι τό ποτάμι ἔρρεε κοντά στίς Ἀμύκλες καί ἀκόμη τό ὄνομα δίδεται στό χάρτη, ὄχι στό δεύτερο, ἀλλά στό τέταρτο ποτάμι πού ἐνώνεται μέ τόν Εὐρώτα πρὸς τὰ νότια τῆς Σπάρτης, ἀρκετά μίλια ἀπὸ τὴν θέση πού ὀρίζει στό κείμενό του.

Ἦταν Μ. Πέμπτη· σύμφωνα μέ τό ἑλληνικό ἡμερολόγιο οἱ σύγχρονοι Ἀμυκλιῶτες ἦταν ὅλοι συγκεντρωμένοι στήν ἐκκλησία καί γύρω ἀπ' αὐτή, γιά τό λόγο ὅτι οἱ τοῖχοι ἦταν πολὺ στενοὶ γιά νὰ χωρέσουν ὅλο τό ἐκκλησιασμός.

Σ' ἕναν ἐλαιώνα κοντά παρατηρήσαμε ἕνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ μάρμαρο μέ μιὰ ἐπιγραφή πού χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ἀνάμεσα σ' ἄλλα διασκορπισμένα λείψανα ὑπῆρ-

χε ἕνα κομμάτι κορινθιακοῦ κίονα καί τό κεφάλι ἐνὸς βοδιοῦ στό μάρμαρο μέ μιὰ ταινία σάν νὰ ἦταν ἔτοιμο γιά θυσία. Ὑστερα ἀπὸ μισή ὥρα ἡ σαρῶντα λεπτὰ φτάσαμε στίς δέκα στό Ξηροκάμπι.

Τὸ γεφύρι, πού γιά τὴν ὑπαρξή του ὁ L. Ross πληροφόρησε τὸν συνταγματάρχη Mure καί πού γιά τὴν ἀνακάλυψή του ἀργότερα εἶχε δυσκολίες, εἶναι τώρα ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισμένους «λέοντες» τῆς σπαρτιατικῆς πεδιάδας. Ὁ Εἰρηνοδίκης τὸ ἤξερε, τό ἴδιο καί ὁ Καπνοπώλης, τό ἴδιο καί ὁ Δεσπότης καί ὅλοι μιλοῦσαν μέ οἰκειότητα γι' αὐτό· ὅμως κανένας δὲν εἶχε κάνει τὸν κόπο νὰ τό ἐπισκεφθῆ. Ὁ δραγουμάνος μας, γενικά ὄχι σπουδαῖος γνώστης τῶν μονοπατιῶν, μᾶς ἔφερε μέσα ἀπὸ πετρώδεις κοίτες χειμάρρων καί μικρὰ χωράφια ἀπὸ ἀραποσίτι καί ἄλση ἀπὸ μουριές καί ἐλιές κατ' εὐθείαν χωρὶς λάθος στό ἀντικείμενο τῆς ἐξερευνησεῶς μας.

Σταῦρος Ν. Κατσουλάκος

δὲν εἶναι δυνατόν μετὰ βεβαιότητος νὰ τοποθετήσωμεν τό Δέρειον εἰς τὴν Σωτήραν.

8. Ἄρπλεια

Τελευταῖον πόλισμα εἰς τὴν ὄρεινὴν αὐτὴν γραμμὴν τῶν προβούνων τοῦ Ταυγέτου, ἦσαν τὰ Ἄρπλεια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὰς παρυφᾶς τῶν προβούνων τοῦ Ταυγέτου κατήρχοντο μέχρι τῆς πεδιάδος: μετὰ δὲ τό Δέρειον σταδίου προελθόντι ὡς εἰκοσιν ἔστιν Ἄρπλεια καθήκοντα ἄχρι τοῦ πεδίου. Τὸ ἀρχαῖον πόλισμα ταυτίζεται ὑπὸ πάντων σχεδὸν

τῶν ἐρευνητῶν μέ τό σημερινὸν Ξηροκάμπι. Ἡ θέσις εἶναι ἀρχαιοτάτη· πολλὰ μικρὰ εὐρήματα μυκηναϊκῶν χρόνων, ἀκόμη καί ἐξ ὀψιδιανοῦ, φυλάσσονται εἰς τό Μουσεῖον Σπάρτης. Σπουδαία ἐπίσης εἶναι καί ὑπερμεγέθους κεφαλὴ τοῦ ἰδίου μουσείου ἐκ τῆς περιοχῆς αὐτῆς, τοῦ τύπου τῆς μητρὸς θεᾶς. Ἦδη ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω καί τὴν παρὰ τό Ξηροκάμπι γέφυραν τῆς Ρασίνας, ἡ ὁποία δεικνύει ὅτι τὰ Ἄρπλεια ἔκειντο εἰς σπουδαῖαν θέσιν, ἐπὶ τῆς μέσῃ τοῦ Ταυγέτου ὁδοῦ Σπάρτης - Καρδαμύλης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Κατά καιρούς εις την περιοχὴν τῆς Φάριδος ἀνευρέθησαν προχριστιανικοί τάφοι καὶ ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι μὴ ἀποκαλυφθέντες εἰσέτι.

Φημολογεῖται ὅτι ἐντὸς τῶν ἀποκαλυφθέντων τούτων τάφων ἀνευρέθησαν χρυσαὶ καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἀπεκρύβησαν καὶ ἀκολούθως ἐπωλήθησαν εἰς ἀρχαιοκαπήλους.

Σαφεῖς πληροφορίας περὶ τῶν ἀνευρεθέντων αὐτῶν ἀντικειμένων δὲν ἠδυνήθημεν νὰ συγκεντρώσωμεν, καθόσον οἱ ἀνευρόντες καὶ οἱ δυμάμενοι νὰ γνωρίζωσι συγγενεῖς τῶν πρὸ πολλοῦ ἔχουν πεθάνει.

Ἡμεῖς θὰ παραθέσωμεν ὠριόμενας πληροφορίας καὶ οἱ ἀναγνώσται μας ἄς συναγάγουν τὰ συμπεράσματά των.

Κατ' ἀρχὴν θὰ πρέπει νὰ λεχθῆ οἱ κατοικήσαντες εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πρὸ χιλιάδων ἐτῶν, Πελασγοί. Ἀχαιοί, Δωριεῖς κλπ., ἔζων κατὰ τὸ πλεῖστον διεσκορπισμένοι καὶ ἐκάστη οἰκογένεια ἀπετέλει ἰδίαν ἀγροικίαν, τοὺς δὲ νεκροὺς τῆς ἔθαπτε πλησίον τῆς ἀγροικίας τῆς. Ἐπὶ τοῦ τάφου ἐπεσώρευον λίθους ἢ χῶμα καὶ κατεσκεύαζον τεχνητὸν ὕψωμα ἢ ἔκτιζον θολωτοὺς τάφους, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἔθετον μετὰ τοῦ νεκροῦ προσφιλεῖς αὐτοῦ ἀντικείμενα, ἰδίως αἱ εὐποροὶ οἰκογένειαι.

Εἰς τὴν πλουσίαν περιοχὴν τῆς ἀρχαίας Φάριδος, τῆς ὁποίας ἡ ἐπικράτεια πιθανόν νὰ ἐξετείνετο ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ τέως Δήμου Φάριδος, εἶναι φυσικὸν νὰ ἐγκατελείφθησαν πολλοὶ τάφοι μὲ πολύτιμα ἀντικείμενα. Οἱ μέχρι τοῦδε ἀποκαλυφθέντες

καὶ γνωσθέντες ἐκ τούτων, σημαντικώτεροι εἶναι οἱ ἑξῆς :

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν ΜΠΙΣΜΠΙΝΗ ΡΑΧΗ ἀνευρέθησαν τὸ ἔτος 1865 δύο λιθόκτιστοι τάφοι, Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, ὑπὸ τοῦ Κωνστ. Β. Λεονταρίτου. Ἐντὸς αὐτῶν ἀνευρέθησαν χρυσαὶ ἀντικείμενα, σεσαθρωμένοι σπάθαι μὲ χρυσαῖς χειρολαβάς. Ἐκ τούτων σήμερον οὐδὲν ἴχνος ὑφίσταται.

— Εἰς τὴν περιοχὴν Ἀγ. Βασιλείου εὐρέθησαν κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων τάφοι, οἱ ὁποῖοι ἐσυλήθησαν καὶ ἐπιμελῶς ἀπεκρύβησαν.

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν ΧΑΡΤΙΑΝΙΚΑ ἀνευρέθη τὸ ἔτος 1925 ὑπὸ τοῦ Λεων. Κακολιᾶ θολωτὸς τάφος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον χρυσαὶ ἀντικείμενα. Ἐκ τούτου ἤδη οὐδὲν ἴχνος ὑφίσταται.

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν «Παναγίτσα» ἀνατολικῶς Ἀρκασᾶ, ἀνευρέθη τὸ ἔτος 1915 ἐπιτύμβια πλάξ ἐκ μαρμάρου καὶ ἡ ὁποία μετεφέρθη εἰς τὸ Μουσεῖον Σπάρτης. Ὁ τάφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχε τοποθετηθῆ δὲν ἀνευρέθη.

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν ΔΕΣΗ Ἀρκασᾶ, εἰς τὸ κτῆμα τοῦ Παναγ. Ι. Λεονταρίτου, ἀνευρέθησαν τὸ ἔτος 1936 ὑπὸ τοῦ Σταύρου Λεονταρίτου πολλοὶ πλινθόκτιστοι τάφοι. Εἰκάζεται ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχεν προχριστιανικὸν νεκροταφεῖον.

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν ΒΕΡΓΟΥΡΗ Ἀρκασᾶ ἀνευρέθη τὸ ἔτος 1934 τάφος, ὁ σκελετὸς τοῦ ὁποίου ἦτο ὑπερμεγέθης καὶ τελείως σεσαθρωμένος.

— Εἰς τὴν τοποθεσίαν ΛΟΥΡΕΣ Ἀρκασᾶ μικρὸς κίων ἰωνικοῦ ρυθμοῦ τὸ ἔτος 1974, ὅστις περιουνελλέγη καὶ

εύρσκεται εις τὸ Μουσεῖον τῆς Κοι-
νότητος Ξηροκαμπίου.

Τὴν ἀκριβῆ θέσιν ἀπάντων τῶν
ἀνωτέρω γνωρίζουν οἱ κ.κ. Σταύρος
Λεονταρίτης, Νικόλαος Μαυροειδῆς
καὶ ὁ γράφων.

Ἄσφαλως ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι
προχριστιανικοὶ τάφοι εἰς τὴν περιο-
χὴν μας, τῶν ὁποίων τὴν ἐπισήμαν-
σιν καὶ καταγραφὴν θὰ πρέπει νὰ ἀ-
ναλάβῃ ἡ Κοινοτικὴ ἀρχὴ χάριν τῆς
ἱστορίας τοῦ τόπου μας. Εἰς τὸ ἔρ-
γον τῆς αὐτῆς δύνανται νὰ συμβάλ-
λουν οἱ δραστήριοι καθηγηταὶ κ. κ.
Κατσουλάκος Θ. καὶ Παπαδάκος Ν.
καὶ ὁ Σύλλογος Ἐκπολιτῶν Σχολει-
ῶν Φάριδος.

Ἰδιαιτέρως δύνανται νὰ συμβάλ-
λουν οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς μας,
ἐὰν κατανοήσουν τὴν ἀξίαν καὶ μεγά-
λην προσφορὰν τῶν εἰς τὸν τόπον μας
ἐκ τῆς συγκεντρώσεως παντὸς ἀρ-
χαιολογικοῦ εὐρήματος καὶ πάσης ἱ-
στορικῆς ἀποκαλύψεως.

Εἶναι ἀπαραίτητον οἱ κάτοικοι
καὶ ἰδιαιτέρως οἱ νέοι νὰ γνωρίζουν
τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου τῶν, νὰ σέ-
βωνται καὶ νὰ διαφυλάττουν τὰ ἀ-
νευρισκόμενα ἀρχαιολογικὰ εὐρήμα-
τα, παραδίδοντες ταῦτα εἰς τὴν Κοι-
νότητά μας.

Μία ἀμυδρὰ εἰκὼν τῆς ἀμαθει-
ας, βαρβαρότητος καὶ ἐγκληματικῆς
ἐνεργείας πρὸς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς
μας θησαυροὺς παρέχει τὸ ἐξῆς γε-
γονός. Δὲν ἀποκαλύπτω τὰ ὀνόματα
τῶν δραστῶν, καίτοι πρὸ πολλοῦ ἔ-
χουν ἀποθάνει, σεβόμενος μόνον τὴν
ὀπόλησιν τῶν ἐντίμων ἀπογόνων
τῶν.

Πρὸ ἑτῶν εἰς τὸ ὑπέδαφος Ἄρκα-
σᾶ ἀνευρέθη ὑπὸ τινος μία χρυσεὴ
κασετίνα μὲ θαιμασίας παραστάσεις
καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειάν τῆς. Ὁ ἀ-
νευρὼν ἀπέκρυψε τὸ γεγονός, πλὴν

ὅμως βραδύτερον τὴν προσεκόμισε
εἰς τινὰ ἐμπορευόμενον πρὸς ἐκτίμη-
σιν τῆς ἀξίας τῆς καὶ πώλησιν.

Ὁ ἔμπορος οὗτος τοῦ ἐδήλωσεν
ὅτι δὲν δύναται νὰ τὴν ἀγοράσῃ,
διότι εἶναι ἀρχαιολογικὸν εὐρημα
καὶ ὑπόκειται εἰς ἄμεσον κατάσχεσιν
τοῦ συνέστησε δὲ νὰ προβῇ εἰς κα-
κερματισμὸν τῆς διὰ σφύρας καὶ ἀ-
κολούθως νὰ τοῦ τὴν προσκομίσῃ
πρὸς ἀγορὰν ὡς χρυσοῦ, πρᾶγμα ὅ-
περ καὶ ἐγένετο. Ἐκαστος ἄς ἐκτι-
μῆσιν τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος καὶ
πρὸς τοὺς ἀρχαιολογικοὺς μας θη-
σαυροὺς.

Ἐὰν τὴν παρέδιδε θὰ ἐλάμβανεν
ἀποζημίωσιν, θὰ ἐτοποθετεῖτο αὕτη
εἰς τὸ Μουσεῖον καὶ θὰ ἀνεγράφετο
ἐπ' αὐτῆς ἡ τοποθεσία καὶ τὸ ὄνομα
τοῦ ἀνευρόντος.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου προκύ-
πτει ἡ ἀνάγκη εὐρείας καὶ συχνοῦς
διαφωτίσεως τοῦ κοινοῦ, ἰδιαιτέρως
δὲ τῆς μαθητιώσης νεολαίας, διὰ τὴν
ἀξίαν καὶ σεβασμὸν τῶν ἀρχαιολογι-
κῶν εὐρημάτων τῆς περιοχῆς μας,
σημαντικῶν ἢ ἀσημάντων καὶ τῆς ἀ-
νάγκης συγκεντρώσεώς τῶν εἰς τὸ
ἀναπτυσσόμενον Μουσεῖον τῆς Κοι-
νότητός μας.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἡ κατασκευὴ
ἰδίου Κοινοτικοῦ Μουσείου, Λαογρα-
φικοῦ καὶ Ἀρχαιολογικοῦ, διὰ μιᾶς
μεγάλῃς δωρεᾶς τῶν εὐπόρων εὐγε-
νῶν τέκνων τῆς Κοινοότητός μας, ὡς
συνέβη καὶ μὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ
Κοινοτικοῦ μας μεγάρου, δωρεὰ τῶν
εὐγενεστάτων ἀδελφῶν Δημ. Σωμῆ,
Κωνσταντίνου καὶ Ὀλγας.

Πιστεύομεν ὅτι ὁ τόπος μᾶς δὲν
στερεῖται εὐγενῶν καὶ μεγάλων φυ-
σιογνωμιῶν.

Εὐάγγελος Μαυροειδῆς
Ἄντ)ρχης ἐ. ἀ.

ΕΝΑΣ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΤΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ 1896

Ἐπ' εὐκαιρία τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ποὺ ἔγιναν τὸ καλοκαίρι στὸ Μόντρεαλ τοῦ Καναδᾶ θὰ σᾶς γνωρίσουμε τὰ πιὸ κάτω:

Ἐνας Ξηροκαμπίτης παρευρέθη, στοὺς πρώτους ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες τὸ 1896. Αὐτὸς ὁ Ξηροκαμπίτης ὑπάρχει στὴ ζωὴ, ἂν καὶ ἀπὸ τότε ἔχουν περάσει 80 ἀκριβῶς χρόνια. Πρόκειται γιὰ τὸν Εὐάγγελο Π. Ἀνδρέακο τὸν γνωστὸ σ' ὄλους μας μπάρμπα - Βαγγέλη. Ὁ μπάρμπα - Βαγγέλης λοιπὸν ἦταν τὸ 1896 νεαρὸς ἐμποροὑπάλληλος ἡλικίας 16 χρονῶν, στὸ μαγαζὶ ἐνὸς θείου του στὴν Ἀθήνα. Τότε μὲ ἐξοδα τοῦ εὐεργέτη Γεωργίου Ἀβέρωφ εἶχε γίνει τὸ ὠραιότερο στάδιο τοῦ κόσμου. Τὸ μαρμάρينو Παναθηναϊκὸ Στάδιο, γιὰ νὰ γίνουν, τιμῆς ἔνεκεν, στὴν Ἑλλάδα οἱ πρώτοι ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τῆς μεταχριστιανικῆς ἐποχῆς, ποὺ ἡ ἔμπνευσις τῆς ἀναδιοργανώσεώς τους ἀνήκει εἰς τὸν μακαρίτην Γάλλον βαρῶνον ντὲ Κουμπερτέν. Σ' αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἀγῶνες εἶχε τὴν τύχη νὰ παρευρεθῆ καὶ ὁ νεαρὸς τότε μπάρμπα - Βαγγέλης. Τὸ καλλιμάρμαρο στάδιο ἔκανε τότε μαζί καὶ τὰ ἐγκαινιά του. Οἱ σημαῖες ὄλων τῶν κρατῶν, ποὺ λάβαιναν μέρος στοὺς Λους ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες, κυμάτιζαν μαζί μὲ τὴν ὀλυμπιακὴ στὸ ἀπάνω μέρος τοῦ ὀλόασπρου σταδίου καὶ ἡ μικρὴ τότε Ἀθήνα εἶχε καταληφθῆ ἀπὸ τὸ παλαιὸ φίλαθλο πνεῦμα καὶ γέμιζε τὶς κερκίδες. Ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος κατέφθανε κόσμος γιὰ νὰ παραστῆ στὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα τῶν ἀγῶνων. Μέσα στοὺς τυχεροὺς, λοιπὸν αὐτοὺς ἀνθρώπους ἦταν καὶ ὁ δεκαεξάχρονος τότε μπάρμπα - Βαγγέλης. Τὸν

ρωτήσαμε λοιπὸν νὰ μᾶς πῆ τίς ἐντυπώσεις του:

—Τὶ νὰ σᾶς πῶ, παιδιὰ μου, μᾶς λέγει. Αὐτὸ μονάχα ἔχω νὰ σᾶς εἰπῶ: Ἦμουν μέσα στὸ Στάδιο ὅταν μπῆκε νικητὴς καὶ θριαμβευτὴς ὁ πρῶτος Ἕλληνας Ὀλυμπιονίκης: ὁ Σπύρος Λούης. Τὸ τί ἔγινε δὲν περιγράφεται!

Ὁ Μπάρμπα — Βαγγέλης

Ὁλος ὁ κόσμος (100 χιλιάδες) ὄρθιος εἶχε τρελλαθῆ, ἐφώναζαν, χειροκροτοῦσαν, πετοῦσαν τὰ καπέλλα τους στὸν ἄερα, ὥστε ὁ στίβος τοῦ σταδίου εἶχε σὲ λίγο γεμίσει ἀπὸ τὰ ψάθινα αὐτὰ καπέλλα. Ὁ καθένας ἄρπαζε τὸν ἄλλον καὶ τὸν φιλοῦσε. Πολλοὶ ἔκλαιγαν σὰν μικρὰ παιδιὰ. Ὁ κάθε Ἕλληνας αὐτὲς τὶς στιγμὲς τὶς ἐξῆσε, σὰν τὶς πιὸ εὐτυχημένους τῆς ζωῆς. Οἱ μουσικὲς ἔπαιζαν ἔθνικα ἐμβατήρια καὶ ὕμνους. Σὲ λίγο ἔμπαιναν στὸ στάδιο, ὁ 2ος Μαραθωνοδρόμος Σπαρτιάτης Βασιλάκος καὶ 3ος ὁ Ἀθηναῖος Μπελόκας. Ὁ κόσμος ὄλος παραληροῦσε...

Ὁ Λούης ἀπὸ τότε θεοποιήθη. Ὁ

Βασιληᾶς Γεώργιος Α' τὸν κάλεσε καὶ τὸν ρώτησε. Τὶ χάρι θέλει νὰ τοῦ κάμη κι ὁ Λούης τοῦ εἶπε Μιὰ σου-στα νὰ κουβαλή νερὸ μὲ στάμνες ἀπὸ τὸ Ἄμαροῦσι στὴν Ἀθήνα». Ἡ χάρι τοῦ ἔγινε. Ἀπὸ τότε ἔμενε στὸ λαὸ μας, καὶ ἡ περίφημη φράσις «ἔγινε Λούης», ὅταν θέλουν νὰ ποῦν γιὰ κάποιον ποῦ ἔφυγε γρήγορα. Ὁ Λούης ἐρχόταν πακτικὰ σ' ὄλους τοὺς διεθνεῖς ἀγῶνες, ἰδίως τοὺς Βλακανικοὺς, στὸ Στάδιο Φορώντας τὴν κάτασπρη φουστανέλλα

του καὶ ὁ κόσμος πάντα τὸν ἀπεθέωνε. Τὸ 1936, προσκληθεῖς, ἐπῆγε στοὺς ὀλυμπιακοὺς τοῦ Βερολίνου, ὅπου τὸν ὑπεδέχθη θερμὰ ὁ τότε δικτάτορας Χίτλερ. Ὁ Σπῦρος Λούης δὲν ζῆ πιά, παρὰ μόνον στὶς ἀναμνήσεις. Πιὸ ζωηρὰ ὅμως ζῆ στὴν θύμησι τοῦ μπάριμπα-Βαγγέλη, ποῦ καὶ τώρα ἀκόμη ποῦ τὸν κάναμε νὰ θυμηθῆ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη, κύλησαν ἀπὸ τὰ μάτια του δυὸ δάκρυα στὰ ρυτιδωμένα μάγουλά του.

Παναγιώτης Μαθαῖος

Ἡ βρύση τοῦ Ἀνακώλου

Εἰς τὸ μέσον τοῦ Ἀνακώλου, ἀριστερὰ ὅπως ἀνεβαίνουμε γιὰ τὴν Κουμουστά, ὑπάρχει «ἡ βρύση τοῦ Ἀνακώλου». Χτίστηκε γύρω στὸ 1850· λίγο δηλ. μετὰ τὴ δημιουργία τοῦ Ξηροκαμπιοῦ.

Ἔχει ὕψος 1.90 καὶ πλάτος 1.70 μὲ περίτεχνη λιθοδομὴ. Τὸ νερὸ, ἀφθονο καὶ κρύο, τρέχει ἀπὸ δύο μαρμαρίνους αὐλοῦς. Ἀπὸ δῶ ἔπαιρναν παλιότερα νερὸ οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μὲ βαρέλια, βεδούρες, βίκες κ.λπ., κι ἐδῶ ξεδίψαγαν οἱ ἀποσταμένοι ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ τὴν κάψα τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἐνα εἶδος φυσικοῦ γεφυριοῦ ᾠδηγοῦσε στὴ ρίζα τοῦ βράχου, πάνω ἀπὸ τὴ Ρασίνα.

Οἱ κάτοικοι, στὴν ἐπιθυμία τους νὰ φέρουν τὸ νερὸ στὸ χωριό, ἔφτιαξαν μὲ κεραμίδια καὶ ἀμμοχόριγκο σωλήνες (τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο), ἀφοῦ προηγουμένως κατασκευάστηκε γεφύρι πλάτους 0,75 ἐκ. γιὰ νὰ περάσῃ τὸ νερὸ. Ἀκόμα καὶ σήμερα πάνω στὸ γεφύρι αὐτὸ φαίνεται τὸ ἀυλάκι φτιαγμένο μὲ κορασάνι.

Κάποτε, στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἔπεσε μιὰ γυναίκα ἀπὸ κεῖ, τὸ

γένος Κομνηνοῦ καὶ σκοτώθηκε. Τὸ νερὸ ἔφτανε εὐκολα στὸ χωριό, μὰ γρήγορα ἐγκαταλείφθηκε γιὰτὶ ἔπεσε τύφος, κι ὡς αἰτία θεωρήθηκε ἡ κακὴ λειτουργία τοῦ δικτύου.

Τὸ 1928 ἐπὶ προεδρίας Νικ. Μπομπότση κατασκευάστηκε μικρὴ δεξαμενὴ, καλύπτουσα τὴν βρύση, εἰς τὴν ὁποῖαν συνεκεντρῶνεντο τὸ νερὸ καὶ μὲ

Ἡ βρύση τοῦ Ἀνακώλου

σιδηροσωλήνες μετεφέρετο από Ξηροκάμπι. Τουτό τὸ σύστημα τοῦ χωριοῦ μας διατηρήθηκε, ὥσπου ἔγινε τὸ μεγάλο ἔργο ὑδρεύσεως ἀπὸ τὴν Ταραΐλα, τὸ ὁποῖο, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἀχρήστευσε τὴν «πηγὴ τοῦ Ἀνακώλου».

Ἀπὸ τότε ἡ βρῦση καλυμμένη πάντα ἀπὸ τὴν δεξαμενούλα παραμελήθηκε καὶ ὁ χρόνος ἔκανε τὸ ἔργο του σκεπάζοντάς τὴν μὲ ροδοδάφνες, βάτα, θάμνους καὶ χόρτα.

Εὐτυχῶς πέρυσι ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Σχολείων Φάριδος μὲ τὴν βοήθεια καὶ ἄλλων νέων τοῦ χωριοῦ μας καὶ τὴν συμπαράσταση μερικῶν μεγαλύτερων ὡς τοῦ κ. Νικ. Παππαδάκου, κ. Τάκη Μανδραπήλια, ἔσπασαν τὴν δεξαμενὴ καὶ ἀπεκάλυψαν καὶ πάλι τὴν

μαρμάρινη βρῦση μὲ τὸν ἕνα αὐλὸ μόνο, διότι ὁ ἄλλος, ὡς φαίνεται, εἶχε σπάσει ἐκ τῆς χρήσεως πρὶν ἀπὸ τὸ κτίσιμο τῆς δεξαμενῆς· ἔκοψαν τὶς ροδοδάφνες, τοὺς θάμνους καὶ τὰ βάτα, καθάρισαν γύρω τὸ μέρος καὶ, ἀφοῦ ἔκτισαν μάνδρα μῆκους 5 μέτρων πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, διὰ προσθέσεως χωμάτων ἐδημιουργήθη ἕνας ὀριζόντιος χῶρος 6X5 μέτρα. Τέλος ἀντικατέστησαν τὸν σπασμένο αὐλὸ μὲ νέο μαρμάρينو.

Ἔτσι ὁποιοσδήποτε μπορεῖ νὰ καθήσῃ στὸν διαμορφωμένο πλέον αὐτὸ χῶρο καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ πράγματι γευστικώτατο νερὸ τῆς βρῦσης μαζὶ μὲ τὴν σπάνια ὁμορφιὰ ποῦ συνθέτει ὀλόκληρο τὸ τοπίο.

Δημήτριος Π. Πλαγιάννης

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ

Στὸ διάστημα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς θητείας τῆς νέας Κοινοτικῆς Ἀρχῆς μὲ πρόεδρο τὸν κ. Νικόλαο Κουμουσιώτη στὸ χωριὸ μας μὲ τὴν συμβολὴ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως ἔγιναν ἔργα πολλὰ καὶ σπουδαῖα.

Τὰ ἔργα ποῦ ἔγιναν μπορεῖ νὰ χωρισθοῦν σὲ δύο κατηγορίες, σὲ ἔργα ποῦ χρηματοδοτήθηκαν ἀποκλειστικά ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως μὲ ἀπ' εὐθείας ἀνάθεση στοὺς ἐκτελεστὲς τεχνίτες, δηλαδὴ ἀπολογιστικά καὶ μὲ δρους ἐκπληκτικά συμφέροντες καὶ σὲ ἔργα Κοινοτικά ποῦ ἔγιναν μὲ τὴν σχολαστικὴ διαδικασίᾳ ποῦ προβλέπει ἡ σχετικὴ νομοθεσία.

Μὲ βάση λοιπὸν τὴν πιὸ πάνω διακρίση δίνουμε μὲ τὴ συμπλήρωση

τοῦ πρώτου ἔτους τῆς νέας Κοινοτικῆς Ἀρχῆς τὸν ἀκόλουθο πίνακα τῶν ἔργων ποῦ ἔγιναν ἀπὸ 1-6-75 ἕως 1-6-76.

Α' Ἔργα Κοινοτικῆς Ἀναπτύξεως

1. Κατασκευάστηκε δρόμος τσιμέντινος πρὸς τὸ Νεκροταφεῖο ποῦ ἔχει μῆκος 300 μ. καὶ ἔκταση 900 τ.μ.
2. Ἀρχισε ἡ διαμόρφωση τοῦ δυτικοῦ μανδροτοίχου τοῦ Νεκροταφείου (χαμῆλωμα τῆς μάντρας γιὰ τὴν τοποθέτηση ἐπάνω σ' αὐτὴν κιγκλιδώματος μεταλλικοῦ).
3. Ξεριζώθηκαν 35 ἐλαιόδενδρα πάνω στοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ καὶ ἔγινε εὐκολώτερη ἡ κίνηση τῶν τροχοφόρων στὰ σημεῖα αὐτά, ὅπου τὰ δέντρα ἐμπόδιζαν τὴν κύκλοφορία.
4. Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ κόπηκαν μάντρες καὶ πλάτυναν οἱ δρόμοι στὸν

"Αγιο Γεώργιο και τὰ Λασκαρέϊκα.
5. Διαμορφώθηκε σὲ πρώτη φάση ὁ
χώρος γύρω ἀπὸ τὴν παλαιὰ δεξα-
μενὴ (Ρίχθηκαν χῶματα γιὰ τὴ δη-
μιουργία ἀπλώματος γύρω ἀπὸ τὸ
πλατάνι, φυτεύθηκαν δένδρα καὶ κα-
τασκευάστηκαν τσιμέντινα καθίσμα-
τα).

Σημ. Παραλείπεται πλῆθος μικρῶν
ἔργων ποῦ ἡ δαπάνη τους δὲν ξεπερ-
νᾶ τίς δύο χιλιάδες δραχμές.

Β' Ἔργα Κοινοτικά

1. Διανοίχθηκε χαντάκι μήκους 600 μ
ἀπὸ τὴν νέα δεξαμενὴ μέχρι τὸ Μυ-
λοβάγενα καὶ τοποθετήθηκαν νέοι

σωλήνες μὲ τοὺς ὁποίους γίνεται ἀ-
νεξάρτητο τὸ δίκτυο ὕδρευσεως πρὸς
Λιακέϊκα - Μούσγα - Κατσουλέϊκα,
καὶ ἄλλοι σωλήνες γιὰ τὴν σύνδε-
ση τῆς Γεωτρήσεως μὲ τὴν νέα δε-
ξαμενὴ.

2. Ἐπιστρώθηκαν μὲ τσιμέντο οἱ
δρόμοι γύρω ἀπὸ τὸ Κοινοτικό Κα-
τάστημα.

"Ἐξω ἀπὸ τὸν πιὸ πάνω πίνακα
γνωρίζομε στοὺς συμπατριῶτες μας
ὅτι ὁ χορὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος ὠρ-
γανώθηκε ἐφέτος καλλίτερα, καὶ ἔγι-
νε μὲ μεγαλύτερη τάξη. Τὰ κέρδη
ἀπ' αὐτὸν ἦταν διπλάσια ἀπὸ τὰ
κέρδη τοῦ περασμένου ἔτους.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Κύριον

Νικόλαον Κουμουσιώτην

Πρόεδρον Ἐπιτροπῆς Κοινοτικῆς

Ἀναπτύξεως Ξηροκαμπίου

Εἰς Ξηροκάμπιον

Ἀγαπητέ μου κ. Πρόεδρε,

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 22ον φύλλον
τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1975 τῆς ἐν-
ταῦθα περιοδικῶς ἐκδιδομένης ἔφη-
μερίδος «ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ» ἀνέγνωσα
μετὰ χαρᾶς τὸν δημοσιευθέντα ἀπο-
λογισμὸν τῶν ἐκτελεσθέντων ἔργων
τοῦ πρώτου διμήνου (ἀπὸ 16.6.1975
ἕως 10.8.1975) τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρί-
αν Ὑμῶν τελοῦσης Ἐπιτροπῆς Κοι-
νοτικῆς Ἀναπτύξεως Ξηροκαμπίου
καὶ σπεύδω διὰ τῆς παρούσης μου
νὰ συγχαρῶ Ὑμᾶς ὡς καὶ ἅπαντα τὰ
μέλη τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρίαν Ὑμῶν
τελοῦσης Ἐπιτροπῆς. Ἐξ ἀφορμῆς
τούτου ἔχω τὴν τιμὴν ὡς Ἑλλην πολ-
ίτης καὶ εἰδικώτερον ὡς συνδεθείς
διὰ γάμου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1947 μὲ τὸ
Ξηροκάμπιον καὶ συνεπῶς κατ' οὐ-

σίαν ὡς πολίτης Ξηροκαμπίου καὶ
πονῶν διὰ τὸ χωρίον μας νὰ θέσω
ὑπ' ὄψιν Ὑμῶν καὶ τῆς ὑπὸ τὴν Προε-
δρίαν Ὑμῶν τελοῦσης Ἐπιτροπῆς καὶ
τὸ ἐξῆς ἔργον, ποῦ φρονῶ ὅτι δύνα-
ται νὰ μελετηθῆ καὶ εὐοδοθῆ καὶ νὰ
πραγματοποιηθῆ. Νομίζω ὅτι ἐὰν καὶ
Ἑμεῖς κατ' ἀρχὴν ἐγκρίνητε τὰς σκέ-
ψεις μου μπορεῖ νὰ κατασκευασθῆ
πρὸς ὄφελος τῶν παραγωγῶν ἐσπε-
ριδοειδῶν Ξηροκαμπίου καὶ περιχώ-
ρων τύπου ΜΕΡΛΙΝ ἕν ἐργοστάσιον
ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ καὶ ΔΙΑΛΟΓΗΣ Ε-
ΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ μετὰ τοῦ ἀναγκαί-
ου μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐν
Ξηροκαμπίῳ. Εἶναι ἐκ πείρας γνω-
στὸν ὅτι τὸ σύνολον σχεδὸν τῶν πα-
ραγωγῶν, ὅσοι δὲν δυνηθῶσι νὰ
πωλήσωσι τὸ προϊόν των πρὸ τῶν
Χριστουγέννων κατ' ἔτος, ἐὰν δὲν
προσβληθῆ τοῦτο ἐκ τῶν παγετῶνων,
θὰ γίνωσιν ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύ-
σεως ὑπὸ τῶν ἐμπόρων οὔτοι ἢ θὰ
δυσκολευθῶσιν νὰ διαθέσωσι τὸ

προϊόν των. 'Εάν όμως έχουν την άτυχίαν να προσβληθῆ τὸ προϊόν των ἐκ των παγετώνων, θὰ ἀναμένωσι νὰ ἀποζημιωθῶσιν ἐν μέρει ὑπὸ τύπον ἐπαίτου παρὰ τοῦ Ο.Γ.Α. 'Εν ὄψει τῶν δεδομένων τούτων φρονῶ ὅτι, ἐάν συνιστᾶτο ἕνας τοπικὸς Συνεταιρισμὸς ἐσπεριδοειδοπαραγωγῶν τύπου ΜΕΡΛΙΝ ἢ μικτὸς τοιοῦτος καὶ ἠγοράζετο ἕνα οἰκόπεδον 1.000 Μ² περίπου ἐν Ξηροκαμπίῳ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ Συνεταιρισμοῦ, ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα εὐκόλως θὰ ἐχορήγει τὸ ἀναγκαῖον δάνειον πρὸς τὸ ἀνεγνωρισμένον νομικὸν πρόσωπον τοῦ Συνεταιρισμοῦ κατασκευῆς οἰκῆματος (ἀποθήκης) καὶ προμηθείας τῶν ἀναγκαίων μηχανικῶν ἐξοπλισμῶν του.

Οὕτω διὰ τοῦ ἱδρυθησομένου ἐργοστασίου τούτου θὰ ἔχη τὴν οἰκο-

νομικὴν δυνατότητα ὁ Συνεταιρισμὸς πλέον νὰ ἐμπορευθῆ τὸ προϊόν τοῦτο εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀλλὰ καὶ ἐάν δι' οἰονδήποτε λόγον δὲν θὰ ἔχη τὴν οἰκονομικὴν δυνατότητα ὁ ἱδρυθησόμενος Συνεταιρισμὸς τῆς ἀπ' εὐθείας ἐμπορίας, εὐκόλως θὰ δύναται νὰ ἐκμισθωθῆ τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο εἰς ἐμπόρους ἐξαγωγεῖς τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ προϊόντος τούτου. Ἡδη ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν κοινὴν ἀγορὰν εἶναι πραγματικότης σήμερον· διὰ τοῦ ἔργου τούτου εἶναι φανερόν ὅτι κατὰ κοινὴν λογικὴν θὰ ὠφεληθῆ ὄχι μόνον ἡ τοπικὴ Οἰκονομία τοῦ Ξηροκαμπίου, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία τῆς πατρίδος μας.

Μετὰ τιμῆς

Ἡλίας Στ. Ἀργειτάκος
Δικηγόρος

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ο «ΑΠΟΛΛΩΝ»

Ἐπιτυχίες καὶ ἐφέτος ἐσημείωσε ὁ τοπικὸς Σύλλογος «Ἀπόλλων».

Ἀναλυτικὰ σημειώθηκαν τὰ παρακάτω ἀποτελέσματα:

- Ἀπόλλων - Εὐρώτας (Ἐλους) 2 - 2
- Ἀετὸς (Ποταμιάς) - Ἀπόλλων 2 - 0
- Ἀπόλλων - Δάφνη (Γερακίου) 2 - 0
- Ἀπόλλων - Θεραπνιακὸς (Γκοριτσᾶς) 4 - 3.

Μετὰ τὸν Ἀπόλλωνα ἔπαιξαν οἱ: Μακράκος Ἀπ., Λιακάκος Στ., Κάρελλας Ἰω., Ταμπάκης Ἰω., Λαμπράκος Χρ., Σμυρνιὸς Εὐστρ., Παναγιωτόπουλος Σάββας, Μανδραπήλιας Γεώρ., Κονίδης Παναγ., Τάρταρης Παναγ., Κουντούρης Δημ'

Δημήτριος Π. Κουντούρης

ΑΠΟΨΕΙΣ • ΓΕΓΟΝΟΤΑ • ΣΧΟΛΙΑ

ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ τῶν Λακῶνων φοιτητῶν «**Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ**» καὶ στὴν ἔρευνα «**ΤΑ ΔΑΣΗ ΜΑΣ**» (Ὀκτώβρης 1976, ἀριθμ. φύλλου 11, σελ. 4), προσέξαμε μερικά στατιστικὰ στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὶς φωτιές πὺ ἀνάψανε στὴ Λακωνία τὸ 1975 καὶ σταθῆκαμε ἰδιαίτερα σ' ἓνα ἀπ' αὐτά, πού, ἄς σημειωθῆ, παραχωρηθῆκανε στὸ συνεργάτη τῆς ἐφημερίδας ἀπὸ τὴν πιὸ ἀρμόδια ὑπηρεσία, τὴν Δασικὴ Ὑπηρεσία Λακωνίας.

Προσέξτε: Κοινότητα: Ξηροκάμπι. Θέση: Ρηχερά. Δάση:—. Βοσκότοποι: 200 στρέμματα. Ζημιὰ: 107.000 δρχ. ...Τὶ νὰ ποῦμε;

Τόση ἀνευθυνότητα καὶ προχειρότητα στοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ζημιῶν καὶ τῆς καταστροφῆς δὲν περιμέναμε ἀπὸ τὴ Δασικὴ Ὑπηρεσία. Θὰ θέλαμε νὰ ρωτήσουμε τοὺς ἀρμόδιους τῆς Ὑπηρεσίας αὐτῆς: πῆγε ποτὲ, κύριοι, κάποιος ἀπὸ τοὺς ὑπάλληλους σας στὴν περιοχὴ τῶν Ρηχερῶν; ἢ κάτι ἄλλο, ξέρετε κατὰ πὺ πέφτει ἡ περιοχὴ αὐτὴ καὶ πόση ἔκταση καταστράφηκε; τί θάχατε νὰ πῆτε ἂν σᾶς λεγαμε ὅτι ἡ εἰκόνα πὺ παρουσιάζεται μέσα ἀπὸ τὰ δικά σας στοιχεῖα εἶναι πλασματικὴ; Ἐποὺ ἡ ἔκταση πὺ κήκε ἀπὸ τὴ φωτιά, πού, ἄς σημειωθῆ, ἔπιασε (τυχαῖα;) χειμῶνα καιρὸ καὶ σχεδὸν βροχερὴ μέρα, ὑπερβαίνει τὰ 1000 στρέμματα κατὰ τοὺς μετριώτερους ὑπολογισμοὺς καὶ πὺ τὰ 4|5 περίπου αὐτῶν ἦτανε δάση καὶ οἱ ζημιές ὅπωςδῆποτε φτάνουν στὸ ὕψος ἑκατομμυρίων δραχμῶν καὶ ὄχι στὸ ἀστεῖο ποσὸν τῶν 107.000 δρχ. (ἐκεῖνο τὸ ποσὸν τῶν 7.000

δρχ. τί τὸ θέλατε;). Φαίνεται πὺς κάπως ἔτσι γίνονται πάντα οἱ ὑπολογισμοὶ σὲ τοῦτο τὸν τόπο καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἐπίσημες στατιστικὲς μᾶς τὰ παρουσιάζουνε ὄλα ρόδινα.

ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΨΕ ΚΑΙ ΦΕΤΟΣ ἡ Κουμουστά..... ἀλλοίμονο ὅμως γιὰ πολὺ λίγο. Ἐτσι γίνεται τώρα καὶ πολλὰ χρόνια. Μιὰ - δυὸ μέρες κάθε χρόνο, τὴν παραμονὴ κι ἀνήμερα τοῦ Ἁ-Λιᾶ, ἡ σιωπὴ ξεμακραίνει κι ἡ ἐγκατάλειψη πνίγεται ἀπὸ τὶς φωνές, τὰ τραγούδια, τὰ ποδοβολητά. Ἀπὸ τοὺς μικροὺς καὶ μεγάλους πὺ φτάνουνε κι' ἐπιστρέφουνε, ἄλλοι μὲ τὶς προσδοκίες τους κι' ἄλλοι μὲ τὶς ἀναμνήσεις τους φορτωμένοι..... Ζωντάνεψε γιὰ λίγο καὶ πάλι μὲ τὰ κλαρίνα, τὸ χορὸ καὶ τὰ τραγούδια... ἔτσι πὺ σὰ νὰ μᾶς φάνηκε πὺς τοῦτο τὸ πανηγύρι δὲ θὰ ἔχε τελειωμό... Ὅμως τὸ πλάγιασμα τοῦ ἡλίου πάντα πλησιάζει... Καὶ μετὰ, ἡ δοκιμασία τοῦ κατήφορου. Εἶναι δύσκολο πρᾶγμα νὰ παίρνεις τὸν κατήφορο ἀπὸ τὴν Κουμουστά καὶ νὰ ξεμακραίνεις βουβός.... Σοῦ φαίνεται πὺς κάτι ἔχεις ἀφήσει πίσω σου ἢ πὺς μὲ κάτι ἄλλο εἶσαι βαρεῖα φορτωμένος.

Ἡ γιορτὴ τοῦ Ἁ-Λιᾶ ὡς ἐδῶ ἦτανε. Ἐνα γύμνασμα ζωῆς γιὰ τὸ χωριὸ πὺ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ ρυθμὸ μᾶς πραγματικότητας γεμάτης ἀπληστες ἀπαιτήσεις. Κι ὅσο φεύγεις καὶ φεύγεις, ἡ σιωπὴ ξαναγυρίζει κι ἡ ἐγκατάλειψη ξαναπαίρνει τὴ θέση τῆς στὰ χαλάσματα. Τίποτα δὲν μένει πίσω ἀπ' αὐτὰ κι ἀπ' αὐτοὺς πὺ εἶχαν ἔρθει, μόνο... οἱ ἐτικέτες τῆς FIX καὶ τὰ διακριτι-

κά της COCA COLA, σημάδια των καιρών, πού κι αυτά, όταν τὰ μπουκάλια αδειάσουν είναι πιά άχρηστα... Δυό - τρείς όμως θά μείνουν. Είναι ή μόνη «ζωή» της Κουμουστάς, γιατί αυτοί είναι οί μόνοι πού δέν ήρθαν για νά φύγουν. Κι ό ήχος των κουδουνιών από τὰ γίδια, ό μόνος παρήγορος ήχος πού πρέπει ν' ακούγεται. Αυτά σήμερα είναι όλη κι όλη ή Κουμουστά Είναι ό άτονος ρυθμός λίγο πριν άπ' τó σβήσιμο, πριν άπ' τó τέλος... Τά άλλα δέν μετράνε. Δέν έτυχε νά 'χε, κάποιον τούρκικο μιναρέ, ή κανένα μοναστήρι έρημο ή με κάνα - δυό καλόγριες. Τότε κάτι θά γινότανε ίσως. Όλα τὰ μοναστήρια έχουνε δρόμους και προστατεύονται: Ζερμίτσα, Γόλα, Κούμπαρη, Καταφιώτισσα, όλα χωρίς διάκριση. Τι; θά μιλήσουμε τώρα για Βυζαντινό χωριό; θά μιλήσουμε για εκκλησιές; για καταφύγια; για αιώνες προσφορών στην επιβίωση του Έλληνισμού της περιοχής; για καπεταναίους κι άγωνιστές του 21; για κλούσια εδάφη; για νερά; Αυτό είναι τó τίμημα. Και τούτο γιατί ή Κουμουστά έτυχε νά 'ναι πέρα για πέρα έλληνικό χωριό, άποκούμπι του ραγιά κι άφετηρία του, και πούγινε δρόμος αλλά τι δρόμος; μακρύς, χωρίς γυρισμό, χωρίς επιστροφή. Και τώρα; μόνο τó κουδούνισμα ακούγεται πού πάντα γλυκό κι ανάλαφρο σμίγει πότε με τόν άέρα και πότε με την άπογιάδα πουρχονται άπ' του Χωλού κι άπ' τους Πενταυλούς κι από τραγούδι άλαργινό γίνεται φωνή, κάλεσμα, εκκληση:

Σώστε τὰ χωριά μας... Σώστε την Κουμουστά.....

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ της 28ης 'Οκτωβρίου 1940 - 41 γιορτάστηκε και φέτος στο χωριό μας, με δοξολογία στην εκκλησία και παρέλαση των μαθητών του Δημοτι-

κού Σχολείου, του Γυμνασίου και του Λυκείου Ξηροκαμπίου πού τους συνόδεψε ή Φιλαρμονική του Μουσικοαθλητικού Συλλόγου «Ο ΑΠΟΛΛΩΝ». Τόν πανηγυρικό της ήμέρας τόν εκφώνησε στην πλατεία του χωριού ό διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου κ. Γ. Μιχαλάκος.

Κάθε χρόνο, κάθε μέρα, κάθε στιγμή, σε κάθε δύσκολη ώρα, τó αιώνιο αίτημα για Ειρήνη και Δικαιοσύνη βρίσκει βαθειά απήχηση κι ανταπόκριση στις καρδιές όλων των Έλλήνων του λαού αυτού πού «άγαπά την ζωή ως και μέσα στον πόνο», του λαού της Έλευθερίας για τόν όποιο «ή αντίσταση είναι παράδοση αιώνων και πού ή ιστορία του είναι ένας άσταμάτητος πόλεμος άνεξαρτησίας». Αυτός είναι ό Λαός μας. Μιά ιστορία - διαρκής άποθέωση του ΟΧΙ του δικού του ΟΧΙ. Ένα θεελλώδες πέρασμα από τους αιώνες ίσα με σήμερα. Ό μόνος λαός πού γιορτάζει τó ΟΧΙ και πού θά εξακολουθήσει νά τó γιορτάζει' ευχή και σπονδή στη Δικαιοσύνη, στην Ειρήνη και στην Έλευθερία.

ΜΟΙΡΑ ΚΑΛΗ του επιφύλαξε τη μεγαλύτερη των διακρίσεων και οί πλάτες του σήκωσαν άφοβα τó βάρος τó μεγάλο των διακριτικών του Στρατηγού - Άρχηγού των Ένόπλων Δυνάμεων σε μιá από τις πιό κρίσιμες στιγμές πού πέρασε ή χώρα μας άμέσως μετά τη μεταπολίτευση του 74. Και κατάφερε μέσα σε λίγο χρόνο νά κάνη αυτό πού του ανατέθηκε... Πέτυχε πέρα ως πέρα ή άποστολή του. Και τώρα τιμημένος ξαναγυρίζη ό Στρατηγός Διονύσιος Άρμπούζης στην ιδιωτική ζωή. και θάναι για όλη του πιά τη ζωή ό Έπίτιμος Άρχηγός των Ένόπλων Δυνάμεων.

Ή Κουμουστά και τó Ξηροκάμπι είναι περήφανα για τόν άξιο άνθρωπο και

στρατιώτη. Όλοι του ευχόμαστε υγεία και μακροήμερευση.

●

ΤΙΣ ΠΙΟ ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ τὸ νὰ παραβλέπουμε τὶς λεπτομέρειες καὶ νὰ μὴν ἀσχολούμαστε μ'αὐτές, εἶναι τὸ καλύτερο ποῦχουμε νὰ κάνουμε· κερδίζουμε χρόνο, γλυτώνουμε δαπάνες, πράγματα ποῦ μπορούμε νὰ τὰ διαθέσουμε γιὰ κάτι ἄλλο, πιὸ ἀναγκαῖο, ὠφέλιμο ἢ σκόπιμο. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιπτώσεις ποῦ ἡ ἐμμονὴ καὶ ἡ ἀναφορὰ στὶς λεπτομέρειες ἐπιβάλλεται γιὰ πάρα πολλοὺς λόγους.

Ἔτσι καὶ δὲν δοθῆ ἡ ἀνάλογη προσοχὴ καὶ παραβλεφτῆ ἡ σημασία τῆς λεπτομέρειας, τότε καθόλου ἀπίθανο νὰ συμβῆ τὸ ἀντίθετο ἐκείνου ποῦ προσδοκᾷ κανεὶς.

Μέχρι τώρα, οὔτε ἡ Κοινότητα, οὔτε ἡ Ἀστυνομία σκεφτήκανε πὼς θάπρεπε νὰ ἀσχοληθοῦνε καὶ λίγο μὲ τὶς λεπτομέρειες. Δὲν βαρυνέσαι, μ' αὐτὰ τώρα θ' ἀσχολούμαστε; Ἐδῶ ἔχουμε πιὸ σοβαρὰ προβλήματα. Δυστυχῶς αὐτὸ τὸ πνεῦμα, αὐτὴ ἡ τακτικὴ τοῦ «δὲν βαρυνέσαι» μᾶς κατατρέχει ἀκόμα καὶ θὰ μᾶς κατατρέχει γιὰ πολὺ. . .

Καὶ γιὰ νὰ ἀναφερθοῦμε: ἡ Ρασίνα ὄλους τοὺς μῆνες τοῦ χρόνου, ἔχει δὲν ἔχει νερό, εἶναι ὁ σκουπιδότοπος τοῦ χωριοῦ. Οἱ ὄχθες τῆς ἀλλὰ καὶ ἡ κοίτη τῆς ἀκόμα, εἶναι μόνιμες ἐστίες ἀκαθαρσιῶν καὶ κάθε εἶδους ἀναθυμιάσεων. Τὶ μπορεῖ νὰ βάλει ὁ νοῦστοῦ ἀνθρώπου; Ψόφιες κότες; σκυλιά, ἐντόσθια ζῶων; γάτες; ἀκόμη καὶ ψόφιο γαιδοῦρι εἶδαμε. Τενεκέδες, κονσερβοκούτια, μπάζα θὰ τὰ βρῆτε στὴ Ρασίνα. Τὰ πάντα. Ἡ περίπτωση τῆς Ρασίνας φυσικὰ εἶναι κάτι πάρα πάνω ἀπὸ λεπτομέρεια. Εἶναι θέμα σοβαρὸ καὶ οἱ ἐπιπτώσεις του πολλὰ καὶ ποικιλόμορφες, καὶ νομίζουμε πὼς εἶναι καιρὸς κάποιος ν' ἀσχοληθῆ μὲ τὸ «ποτάμι μας». Ἀπὸ ὅσα γνωρίζου-

με, τὰ ποτάμια ἄλλοῦ εἶναι στολίδια χωριῶν καὶ πόλεων καὶ ἀπολαμβάνουν ἰδιαίτερης φροντίδας καὶ προστασίας. Συνεχίζουμε. Ὅλοι οἱ δρόμοι τοῦ χωριοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ μερικοὺς κεντρικοὺς εἶναι γεμάτοι ἀπὸ πέτρες καὶ οἱ ἄκρες τους μόνιμα ἀποκλεισμένες ἀπὸ κάθε χρῆση. Χορτάρια, λυγιές, βάτα, ὅλα μαζί συνθέτουν μιὰ εἰκόνα ἀφροντισιάς. Ἐπειτα, καμμιά ἰδιαίτερη προσοχὴ τοῦς ἄλλους κοινόχρηστους χώρους. Ἐκεῖ ποῦ μπορεῖ νὰ περάσῃ κάποιος ξένος, νὰ καθῆσθαι ἢ νὰ ξεναγηθῆ, πέρα κι' ἔξω τῆς πλατείας, ἡ διαπίστωση θάνατι κοινὴ ἔλλειψη καλαισθησίας καὶ ἐπιμέλειας.

Καὶ κάτι, μὲ σκοπὸ διευκρινιστικὸ: Τὰ παρα πάνω δὲν γραφτήκανε γιὰ ν' ἀποδοθοῦνε εὐθύνες σὲ κάποιους. Ὅχι. Ἀπλῶς ἐπισήμανση γίνεται, ἀπὸ τὴ σκοπιά μας, τῶν πιὸ χαρακτηριστικῶν περιπτώσεων ποῦ ἔχουνε παραμεληθῆ τώρα τόσο καιρὸ καὶ ποῦ κατὰ τὴ γνώμη μας προξενοῦνε ζημιὰ σὲ βάρος τῆς ἀναμφισβήτητα, ἐντυπωσιακῆς σὲ γενικὲς γραμμές, μορφῆς τοῦ χωριοῦ μας.

●

Η ἈΡΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΣ
πάει ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερο, καὶ ὁ Τοπικὸς Ὁργανισμὸς Ἐγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) ἔχει βρεῖ τὸν μελᾶ του φέτος, μὲ τὸ νὰ ἀντιμετωπίζει καθημερινὰ κάθε εἶδους διαμαρτυρίες ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές, δικαιολογημένες ὅμως.

Τὸ πρόβλημα ξεκινᾷ ἀπὸ παλιά καὶ δὲν εἶναι τωρινό. Ἀπλῶς φέτος ἔγινε ἐκεῖνο ποῦ κάποτε θὰ γινότανε, ἀφοῦ ἀπὸ χρόνια τώρα καμμιά ὀρθολογιστικὴ ἀντιμέτωπιση τοῦ θέματος δὲν φάνηκε νὰ γίνεται.

Καὶ παρουσιάζεται φέτος μπροστὰ μας ἡ θλιβερὴ εἰκόνα. Ἡ ἄρδευση, ποῦ σὰν εἶδος ἐγγειοβελτιωτικοῦ ἔργου ἀποβλέπει στὴν αὔξησιν τῆν παραγωγικότητος τῶν ἐδαφῶν, ποῦ ἐπιδέχονται καλὴ ἰέργεια, ὅπως εἶναι τὰ δικά μας, καὶ

κατ' ἀκολουθίαν ἀσκεῖ ἄμεση ἐπίδραση στήν εισοδηματική ἐνίσχυση τῶν καλλιεργητῶν, νά πετυχαίνει, ἀκούσια φυσικά, τὸ ἀντίθετο ἀποτελέσμα.

Ἔτσι ἂν γίνει συσχέτιση τῶν χαμηλῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων μὲ τὸ ὑπερβολικά μεγάλο ποσὸ τῶν 80-90 δρχ. τῆς ὥρας τοῦ νεροῦ ἀρδεύσεως, στοιχείου ποὺ συγκαταλέγεται καὶ ὑπολογίζεται γιὰ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ κόστους ἐνὸς ἀγροτικοῦ προϊόντος, τότε δὲν ἔχουμε ἀνάγκη νά κάνουμε ἀναφορά σὲ ἄλλους παράγοντες προκειμένου νά ἐξηγήσουμε γιὰ ποιοὺς λόγους ἐγκαταταλείπονται οἱ καλλιέργειες καὶ οἱ ἐπαρχίες καὶ τὰ χωριά.

Σοβαρώτατος παράγοντας λοιπὸν τὸ νερὸ ἀρδεύσεως καὶ πιὸ συγκεκριμένα στήν περιοχή μας ἡ ποσότητά του καὶ ἡ ἀξία του (ἡ τιμὴ του), καὶ θὰ πρέπει ὁ νέος πρόεδρος τοῦ ΤΟΕΒ κ. Πέτρος Σταθάκος μαζί μὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ΔΣ νά καταβάλλουνε κάθε προσπάθεια ὥστε ἡ νέα ἀρδευτική περίοδος ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα καὶ τὶς ἀδυναμίες τῶν προηγουμένων χρόνων.

ΠΡΟΚΗΡΥΧΤΗΚΕ ΜΕΙΟΔΟΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ γιὰ τὴ μελέτη τοῦ δρόμου τῆς Κουμουστᾶς ἀπὸ τὴν Νομαρχία Λακωνίας. Ὁ Νομάρχης κ. Κατακαλίδης, συνεπῆς στὶς ὑποσχέσεις του βαδίζει στήν ὀλοκλήρωση τοῦ τόσο σημαντικοῦ γιὰ τὴν περιοχή μας ἔργου καὶ γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά τὸν εὐχαριστοῦμε θερμά.

Οἱ προβλεπόμενες ὠφέλειες ποὺ ὅπως δὴποτε θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν κατασκευὸ τοῦ δρόμου τῆς Κουμουστᾶς καὶ ἡ γενικότερη συμβολή του στήν ἀνάπτυξη τῆς εὐρύτερης περιοχῆς Ξηροκαμπίου θὰ δικαιολογήσουνε ἀπόλυτα τὴ σκοπιμότητά του καὶ θὰ δικαιώσουν ὅσους πιστεύουν ὅτι ἡ τύχη τοῦ χωριοῦ μας,

ἐνὸς ἀπὸ τὰ λίγα μεγάλα ποῦ ἀπομείνανε στὴ Λακωνία, ἐξαρτᾶται, πιὸ πολὺ καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο, ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο - πρόσβαση στὸν Ταυγετο καὶ στὶς πλουτοπαραγωγικὲς του πηγές.

Παναγιώτης Ἡλία Κομνηνός

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Ὅλους ὄσους μᾶς βοηθᾶνε νά ἀνταποκριθοῦμε στὶς ὑποχρεώσεις τοῦ Περιοδοικοῦ εὐχαριστοῦμε θερμά.

Ἰδιαίτερα δὲ τοὺς: Πάνον Σακελλαριάδη, Νικόλαον Κουμουστιώτην, Ἀφροδίτην Θυμάρρα, Τζίμην Ἀλικάκον, Ἀρετὴν Μιχαλακάκου, Τάκην Β. Μανδραπήλιαν, Εὐαγγελίαν Χριστοπούλου, Παναγιώτην Δογατζήν, Νικόλαον Χ. Καπετανάκον, Θεοφάνην Καλκάνην, Παναγιώτην Στοῦμπον καὶ Εὐάγ. Παπαδάκον.

Λακωνικαὶ Σπουδαὶ

Μὲ ἐκλεκτὴ ἐπιστημονικὴ ὕλη ἐκυκλοφόρησε ὁ β' τόμος τῶν Λακωνικῶν Σπουδῶν ποὺ τιμᾶ πραγματικὰ τὸν τόπο μας. Χρέος κάθε Λάκωνος ἡ ἀπόκτηση τοῦ ἔργου αὐτοῦ τῆς Ἐταιρείας Λακωνικῶν Σπουδῶν, ψυχὴ τῆς ὁποίας εἶναι ὁ Διευθυντῆς τοῦ Κέντρου Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ κ. Δικ. Βαγιακάκος.

Συγχαρητήρια

Στοὺς νέους ἐπιστήμονες Γεώργιον Π. Σολωμόν καὶ Κατερίνα Χ. Βασιλείου εὐχόμεθα ὀλόψυχα καλὴ σταδιοδρομία. Τὸ Ξηροκάμι

ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ

Γεννήσεις: Ἡ Μαρία Σ. Κονίδη γέννησε ἀγόρι, ἡ Εἰρήνη Δ. Φραγκῆ ἀγόρι, ἡ Ματίνα Γ. Ἀραχωβίτου ἀγόρι, ἡ Μαρία Γ. Διακουμάκου ἀγόρι, ἡ Εὐγενία Γάββαρη κορίτσι, ἡ Ἀγγελικὴ Ἀναστασάκου κορίτσι καὶ ἡ Μαρία Σπυροπούλου κορίτσι.

Γάμοι: Ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τοὺς ἡ δ. Ἐλένη Τ. Ρέβα καὶ ὁ Σταῦρος Π. Νικολακάκος, ἡ δ. Τελ. Γ. Δούκα καὶ ὁ κ. Εὐστράτιος Σ. Μανιάτης, ἡ δ. Εὐαγγελία Κυριακάκου καὶ ὁ κ. Γεώργιος Ε. Σωμῆς, ἡ δ. Δήμητρα Π. Πουλάκου καὶ ὁ κ. Παναγιώτης Ἰω. Παναγιωτουνάκος, ἡ δ. Σταυρούλα Γ. Βλογιανίτου καὶ ὁ κ. Εὐστράτιος Λιντζέρης, ἡ δ. Μαρίνα Δ. Δημητράκου καὶ ὁ κ. Χρῆστος Τσουρίδης ἡ δ. Ὀλγα Δ. Φραγκῆ καὶ ὁ κ. Κων|νος Κατόπης, ἡ δ. Παναγιώτα Κομνηνοῦ καὶ ὁ κ. Ἀθανάσιος Ματθαῖος, ἡ δ. Ντιάνα Θ. Τάρταρη καὶ ὁ κ. Τάσος Κ. Φραγκῆς.

Θάνατοι: Ἀπεβίωσαν ἡ Παναγιώτα Γ. Σωμῆ ἐτῶν 83, ἡ Ἰωάννα Γ. Μαστοράκου ἐτῶν 75, ὁ Εὐάγγελος Δ. Ἀρμπούζης

ἐτῶν 22, ἡ Βασιλικὴ Μιχαλάκου ἐτῶν 80, ὁ Ἥλιος Γ. Σταθάκος ἐτῶν 38, ὁ Δημήτριος Λαγάκος ἐτῶν 82, Βαλάσω Φ. Ἀσημακοπούλου ἐτῶν 75, ὁ Δημήτριος Π. Παπαδάκος ἐτῶν 75, ἡ Μαρία Χρηστάκου ἐτῶν 98, ὁ Σωτήριος Παπαδάκος ἐτῶν 75, ὁ Δημήτριος Παυλοῦνης ἐτῶν 77, ἡ Μαριγούλα Χίου ἐτῶν 73, Μαριγούλα Σαραντάκου ἐτῶν 77, ἡ Κοραλία Κουντούρη ἐτῶν 70, ἡ Χαρίκλεια Φραγκῆ, ὁ Παναγιώτης Ἰω. Σολωμός καὶ ἡ Μηλιῶ Χ. Στοῦμπου.

Ἀφίξεις: Πολλοὶ συμπατριῶτες φέτος μᾶς ἦλθαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ μερικοὶ δὲ ἀπ' αὐτοὺς γιὰ μόνιμη ἐγκατάσταση. Συγκεκριμένα ἦλθαν: Βούλα Δαρβίρη (Κυριακάκου), Κων|νος Δ. Φεγγαράς, Βούλα Ψαρή (Ἀνδρεάκου) μὲ τὴν οἰκογένειά της, Ἀλέκος Τεκόσης, Κατίνα Μαλτέζου (Κομνηνοῦ) μὲ τὴν οἰκογένειά της, Τάκης Γ. Στεργιανόπουλος, Γεώργιος Δ. Ἀποστολάκος μὲ τὴν οἰκογένειά του, Σταῦρος Δ. Ἀποστολάκος, Νικόλαος Γ. Συμεωνίδης μὲ τὴν οἰκογένειά του, Κων|νος Π. Μανδραπήλιας, Πότα Κοκκοροῦ (Ἀρμπούζης), Δημ. Ἥλ. Μανωλάκος, Καλλιόπη Α. Παπαδάκου (Ὀρφανάκου), Εὐστράτιος Κ. Καροῦτζος μὲ τὴν οἰκογένειά του, Σοφία Λαζαράκου (Γιάννακα), Τασία Μέγκα (Μανδραπήλια) μὲ τὴν οἰκογένειά της, Τζίμης Ε. Σολωμός, Εὐάγγελος Σ. Λάσκαρης μὲ τὴν οἰκογένειά του, Δημήτριος Πήλιος μὲ τὴν οἰκογένειά του, Γεώργιος Σ. Παπαδημητρίου, Γεώργιος Δ. Φεγγαράς μὲ τὴν οἰκογένειά του, Ἀλέξης Ἀ. Φεγγαράς μὲ τὴν οἰκογένειά του, Λεωνίδας Ἀ Φεγγαράς, Ἐλένη Δάβου (Φεγγαρά), Εὐστράτιος Δ. Ὀρφανάκος, Μαριγῶ Παπαδάκου (Φεγγαρά), Παναγιώτης Χ. Καλότυχος, Παναγιώτης Ἀργυρόπουλος, Τασία, Μαρία, Νίκη, Γιάννης Π. Κληρονόμου, Κων|νος Γ. Σταθάκος, Τζίμης Γ. Σταθάκος, Εὐάγγελος

Μούτουλας, Κων|νος Δ. Μανδραπή-
λιας, Κων|νος Ν. Μαυροειδής και
Νικόλαος Καρβούνης.

Μαρία Γ. Καράμπελα

ΓΟΡΑΝΟΙ

Ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τοὺς ἡ Εὐδο-
κία Καλογεράκου μετὸν Σπύρο Τσάμπι-
ρα καὶ ἡ Γιώτα Παπαμιχαήλ μετὴν
Νικόλαον Κοκκορόν.

Ἡ κ. Βασιλικὴ Λ. Ρηγάκου ἐγέννησε
κορίτσι.

Ἀπεβίωσαν: ὁ Γεώργιος Κοκκορός
ἐτῶν 74, ἡ Εὐθυμία Τσάμπιρα ἐτῶν
67, ἡ Εὐδοκία Παναγάκου ἐτῶν 90, ὁ
Παναγιώτης Λαμπρινός ἐτῶν 55, ἡ
Ὁλγα Καρβούνη ἐτῶν 87, ἡ Γεωργία
Μιχαλάκου ἐτῶν 77, ὁ Γεώργιος Μπο-
μπότσης ἐτῶν 75, ἡ Γεωργία Μαρινά-
κου ἐτῶν 60 καὶ ὁ Μιχάλης Ταμπου-
ρέας ἐτῶν 46.

Μαρία Καλκάνη

ΛΙΑΝΤΙΝΑ

Ἀφίχθησαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ οἶ:
Ἰωάννης Νικολακάκος, Δημήτριος Νι-
Νικολακάκος, Παναγιώτα Νικολακά-
κου, Βαγγελίτσα Νικολακάκου, Ἀλε-
ξάνδρα Νικολακάκου, Δημήτριος Λιν-
τζέρης καὶ Τάσος Λιντζέρης.

Ἐ. Νικολακάκου

ΠΟΛΟΒΙΤΣΑ

Ἡ κ. Μαρία Κονδύλη γέννησε δυὸ
ἀγόρια. Ἡ κ. Ἐλισάβη Θ. Ξανθάκου
ἐγέννησε ἀγόρι.

Ἀπεβίωσε ὁ Γεώργιος Ν. Ξανθάκος
ἐτῶν 74, κοινοτικὸς γραμματέας.

Σταυρούλα Π. Παρηγόρη

ΠΟΤΑΜΙΑ

Ἡ κ. Δήμητρα Καπάκου γέννησε
κορίτσι. Ἐτέλεσαν τοὺς ἀρραβῶνες
τοὺς ἡ δ. Κων|να Πλαγιανοῦ μετὸν
κ. Θεόδωρο Μπαϊμᾶ.

Ἀπεβίωσαν ὁ Παναγιώτης Καπάκος
ἐτῶν 78 καὶ ὁ Κων|νος Παπαδάκος
ἐτῶν 99.

Ἀφίχθησαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ οἶ:
Παναγιώτης Ρέντζης μετὴν οἰκογέ-
νειά του, Βούλα Ἀναστασάκου, οἰκο-
γένεια Νάνου, οἰκογένεια Παναγούλια,
Μιλτιάδης Ρέντζης μετὴν οἰκογένειά
του, Γεώργιος Ρέντζης μετὴν οἰκογέ-
νειά του, οἰκογένεια Δρίβα, Δημ. Μα-
σούρας μετὴν οἰκογένειά του, Βασί-
λειος Κωνσταντάκος μετὴν οἰκογέ-
νειά του, Κων|νος Τσιριγώτης μετὴν
οἰκογένειά του, Τάκης Γιαννόπουλος,
Ντῆνος Καμίτσης, Γιώργος Ἀραχωβί-
της, οἰκογένεια Παναγάκου, Βασίλειος
Παναγάκος, ἀδελφὸς Μηρίτη, Χαράλ.
Καμίτσης μετὴν οἰκογένειά του, Ἰωάν-
νης Παπαστράτης μετὴν οἰκογένειά
του, οἰκογένεια Σωτηράκου, Γεώργιος
Καμίτσης μετὴν οἰκογένειά του, οἰκο-
γένεια Σημιτζῆ.

Ἐλένη Παπαδάκου

KAMINIA

Ἡ κ. Κων|να Εὐστ. Κρητικοῦ γέν-
νησε ἀγόρι, ἡ κ. Ὁλγα Ἀπ. Κρητικοῦ
ἀγόρι καὶ ἡ κ. Μιράντα Γ. Βαρούνη
κορίτσι.

Ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τοὺς ἡ δ. Γεωρ-
γία Καραχάλιου μετὸν κ. Κυριάκο
Πανόπουλο καὶ ἡ δ. Μαρία Καλογερά
μετὸν κ. Ἀνδρέα Κατρή.

Ἀπεβίωσε ἡ Καλλιόπη Θ. Τσοράκου
ἐτῶν 60. Ἀφίχθησαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ
οἶ: Σταῦρος Θεοφιλόπουλος, Ντῆνος
Θεοφιλόπουλος, Γεώργιος Κυριακόπου-
λος, Παναγιώτης Καλαντζάκος, Πανα-

γιώτης Ραζέλος, 'Ηλίας Φραγκής, 'Ηλίας Χιώτης, Γιάννης Βρέττος, Παναγιώτης Βορβής, Στράτης 'Ορφανάκος με τις οικογένειές τους και Κων|νος Χιώτης.

'Αναστασία 'Αθανασάκου

ΚΑΤΣΟΥΛΑΙ-Ι-ΚΑ

'Αφίξεις : 'Αφίχθησαν εκ του έξωτερικού οί: Πότα και Νικολέττα Ζερβού, Παναγιώτης Δ. Λιντζέρης με την οικογένειά του, 'Αντώνιος 'Ιω. Φραγκής, Βούλα Φραγκή με τὰ παιδιά της, Φώτης Πανούσης, Σπύρος Ν. Μανωλάκος με την σύζυγό του, Εὐγενία Μ. Κατσουλάκου και Μάκης Κατσουλάκος.

Θάνατοι : 'Απεβίωσε ἡ Λέλα Π. Κατσουλάκου ἑτῶν 76.

'Ελένη Πολυδώρου

ΠΑΛΙΟΠΑΝΑΓΙΑ

'Απεβίωσαν ἡ 'Ελένη Δογατζή, ὁ

Δημ. 'Ηλιοπούλος και ὁ Γεώργιος Κοντάκος.

'Αφίχθησαν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ οί: Παναγιώτης Σμυρνιός, Γιάννης Γιαλελῆς, Βαγγέλης Σμυρνιός, Βούλα Περεντέση, Τάκης Περεντέσης, Βαγγέλης Δαλιτσούρης, Κων|νος Δογατζής, Βασίλης Παπαδάκος και Χρῆστος Γκολέμης.

Βασιλικὴ Ναστάκου

ΑΝΩΓΕΙΑ

Γάμοι : 'Ετέλεσαν τοὺς γάμους τους: ἡ δ. Μαρία Τόμπρου με τὸν κ. Πιέρο Πλαγιαννάκο και ἡ δ. Σοφία Καστρή με τὸν κ. Δούνια Δημήτριο.

Θάνατοι : 'Απεβίωσεν ὁ Στρατῆς Καρκαμπάσης.

'Αφίξεις: 'Αφίχθησαν εκ του έξωτερικού οί: Τάκης Κόνιαρης, Σαράντος Κόνιαρης, Γεώργιος Κόνιαρης, 'Ηλίας Παναγάκος, 'Ηλίας Φόρτσας και Μαρία Παναγάκου.

Αίμιλία Τσίριμπα

